

Kirken *i* dag

TEMA | Tal om folkekirken – folkekirkens tal

Kan der komme noget godt ud af at tælle? Se side 8

Fra tælling til viden Se side 14

TEMA | Tal om folkekirken – folkekirkens tal

Indhold

- 3 **Tal skaber fortællinger og forandringspotentiale**
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 4 **Folkekirken er både kulturinstitution og kirke**
af Hans Raun Iversen
- 6 **Tællinger i Haderslev Stift**
af Marianne Christiansen
- 6 **Statistiske nøglebegreber**
- 7 **Tællinger i Viborg Stift**
- 8 **Kan der komme noget godt ud af at tælle?**
af Peter Fischer-Møller
- 9 **Tællinger i København**
af Inge Lise Pedersen
- 10 **Kirkerne er mere populære end biografer og museer**
af Christen Staghøj Sinding
- 12 **Kirkegang på kirkeårets dage**
af Steen Marqvard Rasmussen
- 14 **Fra tælling til viden**
af Sille Fusager
- 16 **Kunsten at tælle og få overblik ud af det**
af Birthe Jørgensen
- 17 **Tal til fælles gavn**
af Marie Hedegaard Thomsen
- 18 **Tal om kirken – balancen mellem kvantitet og kvalitet**
af Poul Langagergaard
- 20 **Skru på virkeligheden – skru på kirkeligheden?**
af Annette Brounbjerg Benneds-
gaard
- 22 **Aktivitetstællinger – hvad kan de bruges til?**
af Dorrit Mikkelsen
- 23 **At være i konkurrence med sig selv**
af Anne-Mette Gravgaard og Lene Herbert
- 24 **Brug tal ordentligt!**
af Ebbe Nachin Truels Jensen
- 26 **Praktisk kirkeforskning – et værktøj til at blive klogere på egen virkelighed**
af Berit Weigand Berg
- 28 **En bydel får sin egen kirke**
af Rikke Weissfeld
- 30 **Turen gik til Amsterdam**
- 31 **Nyt fra Kirkefondet**

Nr. 2 | Juni 2018

17. årgang

ISSN 1601-8230

Udgiver: Kirkefondet,
Peter Bangs Vej 5B, 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 73 00 33
E-mail: kirkefondet@kirkefondet.dk
www.kirkefondet.dk

Formand: Erik Møllerup
Generalsekretær: Henrik Bundgaard Nielsen

Kirken i dag redigeres af:
Charlotte Lydholm

Temagrube bag nr. 2/2018:

Hans Raun Iversen, Steen Marqvard Rasmussen, Sille Fusager og Charlotte Lydholm

Layout og produktion:

Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Årsabonnement for 2018: Kr. 250,-

Enkeltnumre: Kr. 70,-
Abonnement kan bestilles ved henvendelse til Kirkefondet

Forsidebillede:

Friluftsgudstjeneste foran Herlufsholm Kirke
Foto: Charlotte Lydholm

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

Tal skaber fortællinger og forandringspotentiale

Der kan være mange grunde til, at man rundt om i folkekirkens sogne, provstier og stifter ønsker at få aktuelle tal til at belyse forholdene i folkekirken.

Der kan være et ønske om at belyse folkekirken status her og nu, hvor tallene kan være med til at underbygge den "historie", som man ønsker at fortælle om folkekirken. De tal, som bruges til dette formål, tager ofte afsæt i de såkaldte aktivitetsstatistikker, hvor man tæller omfanget af kirkelige aktiviteter og antallet af deltagere i disse.

Interessante tal om udviklingen i kirkegangen

Tællinger og tal om folkekirken får dog en særlig betydning, når de foretages kontinuerligt over flere år. Det gælder f.eks. de spændende tal om kirkegang i Viborg stift i årene 2002 samt 2014-16, som vidensmedarbejder ved FUV, Steen Marquard Rasmussen fremlægger i en af artiklerne i dette blad. Han påviser en række interessante tendenser. Mon ikke vi er mange, som har haft på fornemmelsen, at Allehelgen er en meget velbesøgt gudstjenestedag? Det viser tallene fra Viborg stift også, idet kirkegangen på Allehelgensdag i perioden 2002 til 2016 er steget fra 3,7 % af antallet af folkekirkemedlemmer i stiftet til 4,7 %. Dermed er Allehelgensdag den tredje mest besøgte helligdag i kirkeåret – kun overgået af juleaften og bededag med de mange konfirmationer. Når Allehelgen trækker så mange deltagere, så hænger det sammen med, at mange kirker den dag særligt inviterer alle, som har mistet en pårørende i det forløbne år. Her kan tallene lære

os, at vi som kirke skal være god til at knytte til ved anledninger i menneskers levede liv! Det er også interessant at se, hvorledes deltagertallet på 2. pinsedag tilsyneladende er steget i takt med, at der nu afholdes flere og flere fælles friluftsgudstjenester netop den dag. Men det kunne være spændende, om der også kontinuerligt over flere år blev talt kirkegængere ved de mange gudstjenester – især forskellige former for børne- og familiegudstjenester – som efterhånden holdes spredt ud over ugens hverdage, og derefter sammenholde det med udviklingen i antallet af kirkegængere på årets søn- og helligdage.

Tal skaber forandringer

For mere end 30 år siden begyndte Kirkefondet at udarbejde demografisk statistik for landets sogne i form af opgørelser, der beskriver befolkningens sammensætning mht. køn, alder, uddannelse og andre demografiske kendetegn. Denne lange kontinuitet på de demografiske tal giver værdifuld ind-

sigt for de enkelte sogne. De kan se, hvordan deres sogn har udviklet sig over tid – f.eks. om der er kommet flere børnefamilier til eller om sognets befolkning er blevet ældre. Horsens Provsti fik lavet en sådan analyse, som satte mange tanker i gang, da de erfarde, at 33 % af indbyggerne i Horsens midtby – svarende til 10.000 mennesker – er mellem 20-34 år. Effekten af at se disse tal blev et forsøg, hvor de 3 sogne i Horsens midtby har ansat en præst i en 4-årig periode til at udvikle kirkelige formater sammen med folk i målgruppen 20-40 årige.

Kirke – kend din omverden!

På en netop afholdt konference om "Kirken i by og på land", hvor formålet bl.a. var at se på vilkår og udfordringer for kirkens liv og virke, blev der i flere af oplæggene lagt vægt på, at folkekirken som enhver anden organisation hele tiden må forholde sig til sig selv og sin omverden. Og det kan bl.a. ske ved at bruge tal, tællinger og tabeller! ■

Hans Raun Iversen,
lektor i Praktisk Teologi og leder af Center for Kirkeforskning,
Københavns Universitet

Folkekirken er kulturinstitution OG kirke

Folkekirken har grundlæggende samme arbejdsvilkår som andre kulturinstitutioner. Alle søger de at gøre et stykke kultur gældende. Folkekirken søger at fastholde og udbrede kristendommen i Danmark. Det gør den bl.a. ved at byde velkommen til 20 millioner besøgende årligt.

Kulturinstitution og kristen kirke

Folkekirken er én af Danmarks største kulturinstitutioner, måske den største. Samtidig er den en kristen medlemskirke for 75 procent af befolkningen. Alt, hvad folkekirken gør, udtrykkes gennem kulturelle praksisformer, som også kendes fra andre områder i kulturen. Samtidig og i ét dermed er folkekirken en kristen kirke. I alt, hvad den gør, arbejder kirken på at gøre Kristus kendt, troet og efterfulgt, så vidt det er muligt for mennesker.

I den danske konkurrencestat er det et fælles vilkår for kulturinstitutioner, at de er udsat for konkurrence. Derfor slår det ikke til at følge reglerne, man må hele tiden forny sig for ikke at blive marginaliseret. Samtidig er det et fælles vilkår, at kulturinstitutionernes brugere er individualiserede. De kommer ikke automatisk i flok og rad, men stiller hele tiden spørgsmålet: Hvad er der i det for mig? Er det i det hele taget noget for mig? I praksis må mennesker prioritere. Ingen kan udnytte alle kulturens muligheder.

Derfor er kulturinstitutionerne tvunget til at fremstå med klare formål, så det kan godtgøres, at de bidrager til samfundet og den enkeltes liv. Hvis man ikke kan redegøre for – og leve op til – et klart formål, som er af offentlig værdi (public value), har man ikke mange chancer.

Vi kan f.eks. se på Det Kongelige Teater, der havde publikumsrekord med mere end 800.000 besøgende i 2017. Her gør man lige som andre kulturinstitutioner i disse år: Man stiller skarpt på sit formål ("klassisk scenekunst"), kommer folk i møde på deres egne præmisser (fx ved opsøgende teater), man prioriterer børnene, og man søger i det hele taget at fremstå troværdig og professionelt drevet. Man prøver at vise, at man lever op til teaterets formål, at

man fungerer og leverer det, man selv siger, at man gør. Hertil bruger man bl.a. sin aktivitetsstatistik.

Folkekirkens aktivitetsstatistik

Folkekirken har ikke nær så godt styr på sin aktivitetsstatistik som andre kulturinstitutioner, men noget kan der dog siges. De bedste tal om folkekirkens virksomhed samles i dag på FUV's hjemmesider med kirkestatistik: www.fkuv.dk/videnscenter/kirkestatistik. Her satser man ikke mindst på aktivitets- og deltagerstatistik – dvs. analyser af de tal, der løbende er indberettet til sogn.dk, for så vidt stifterne ønsker indsamlinger og analyser gennemført. For Haderslev og Viborg Stifter findes følgende tal for 2016:

Samlet antal arrangementer og deltagertal i 2016 i Haderslev og Viborg Stifter

	Haderslev Stift	Viborg Stift
Samlet antal aktiviteter i 2016	34.547	26.788
Samlet antal deltagere i 2016	1.455.513	1.340.515

Samlet set huser de to stifter ca. 17 procent af folkekirken medlemmer (og 15,5 procent af landets indbyggere). Københavns stift, der har lige så mange indbyggere, som de to jyske stifter tilsammen, men kun ca.

100.000 flere medlemmer end hver af dem, har offentliggjort et samlet deltagerantal på 1.761.933 for 2013. Regner vi tallene, som ikke dækker alle kirkelige aktiviteter i de tre stifter, om til landsplan, kan det skønnes, at folkekirken har op mod 500.000 aktiviteter, svarende til ca. 5 ugentlige forsamlinger i godt 2000 kirker i ca. 50 uger. Med 40 til stede gennemsnitligt pr. forsamling er der ca. 20 millioner besøgende i folkekirken pr. år. Selv om der er mange problemer med detaljer i de anvendte opgørelsesmetoder, er der grund til at tro, at det samlede årlige deltagerantal for alle landets 10 stifter ligger omkring 20 millioner. Det tal kan fx sammenlignes med Danmarks Statistiks oplysninger om et samlet besøgstal på 15 millioner på samtlige landets 381 museer i 2016.

Kirkeundersøgelse-nes fire formål

Ikke mindst overfor geskæftige politikere og journalister er en troværdig deltagerstatistik af stor betydning, hvis man vil klare sig i dag. Brugen af kirkestatistik og andre empiriske undersøgelser i folkekirken arbejde har samtidig fire formål indadtil i kirken.

1. At folket, medlemmerne og brugerne kan komme til orde i folkekirken

En god mulighed til at høre brugernes mening er, at nogle deltagere samles til et kommenterings- og refleksionsmøde efter gudstjenesten. Den bedste form, hvis man vil længere ud, er at lave særligt indbudte lytterunder eller fokusgrupper, hvor 5-10 repræsentanter for en bestemt gruppe af sogneboere diskuterer, hvad der er godt og skidt ved kirken og dens tilbud. Man kan selvsagt også lave spørgeskemaundersøgelser eller kvalitative interviews, som det fx er sket i Frederiksberg Provsti og Helsingør Stift, der snart offentliggøres i en bog med en samling af de nye empiriske gudstjenesteundersøgelser. Under alle omstændigheder stemmer folkekirken brugere

med fødderne. Derfor hører det med til minimumskravet for god ledelse, at lederne har overblik over deltagelsen i kirkens aktiviteter.

2. At folkekirken kan vide noget mere om sig selv, så vi kan få kvalificeret nogle af de beslutninger i kirken, der i høj grad beror på (personlige) erfaringer eller privatsociologi

På godt og ondt er det sjældent dogmatik, der bringes på banen, men præsters og andres lidt tilfældige erfaringer, når kirkens prioriteringer drøftes. Begge sider, kvalificeret dogmatik og empirisk viden, må med, hvis arbejdet skal gøres forsvarligt. Den ideologiske modstand mod empiriske undersøgelser, der for 40 år siden kunne være ganske skinger, afløses i disse år af den helt nødvendige kritiske diskussion af empiriske undersøgelseres hensigter, metoder, resultater og betydning for den fortsatte teologiske debat og stillingtagen.

3. At diskussionen i folkekirken kan få en ny begyndelse med et fokuseret udgangspunkt – men IKKE dermed færdige løsninger

Aarhus Vestre Provsti hører til landets empirisk bedst belyste i kraft af udnyttelse af foreliggende data og indhentning af mange andre oplysninger via rundspørger etc. til sognene. Man understreger, at den empiriske viden om den kirkelige situation og indsats i sognet ikke er et "styringsredskab", men et "dialogredskab" for diskussionen mellem provstiudvalg og menighedsråd i provstiet. Får man korrekte tal på bordet, kan diskussionen begynde med et bedre udgangspunkt.

4. At belysningen af folkekirken udvikling kan indgå i den almindelige belysning af samfundets udvikling til gensidig gavn

Folkekirken, dens arbejde og forhold til danskerne, er en så vigtig del af det danske samfund, at forståelsen af kulturen i Danmark forudsætter, at man medtænker en reel forståelse af kirken og dens virke i forhold til den identitetsmæssige og eksistentielle udvikling blandt danskere i dag. Har kirken ikke en sådan belysning at lægge frem, er det selvsagt plage, når pressen udbreder fordomme om situationen. ■

Uddrag af pressemeddelelse 14. marts 2018 fra Det Kongelige Teater:

"2017 blev således året, hvor alle tidligere publikumsrekorder stod for fald. 806.465 besøgende til aktiviteter i vores huse eller ude i landet blev det til, hvilket er det største besøgstal i teatrets historie. Der blev i 2017 gennemført 1.641 forestillinger og arrangementer. I 2017 solgte teatret knap 90.000 billetter til børn og unge, hvilket er på niveau med rekordåret 2016. Ud over de solgte billetter, så dukkede mere end 26.000 børn og unge op til gratis workshops og aktiviteter. I 2017 turnerede Det Kongelige Teater rundt i hele Danmark og besøgte mere end 40 byer. Det blev til i alt 89 turnéforestillinger og 161 sommeraktiviteter i 2017. Det Kongelige Teaters hjemmeside havde i 2017 1.6 mio. unikke besøgende (en stigning på 11 % i forhold til 2016). Samtidig følger mere end 90.000 brugere i dag teatrets sociale medier, hvilket har afledt en stigning i antallet af videovisninger, der nu ses næsten fem millioner gange årligt."

Marianne Christiansen
biskop i Haderslev Stift

Tællinger i Haderslev Stift

Hvad og hvornår talte I?

Vi talte i 2015 – med et overlap fra 1. søndag i advent 2014 til 1. februar 2016.

Hvad var jeres begrundelse for at tælle?

Vi ville gerne have dokumentation og dermed mediemæssig gennemslagskraft for den virkelighed, som vi, der til dagligt færdes i folkekirken, kender. Den er nemlig væsentligt forskellig fra det billede af folkekirken, der (tidligere) ofte tegnes af en døende institution med ligeglade medlemmer og tomme huse.

Hvad fik I ud af det, og hvad brugte I det til?

Vi fik netop det forventede ud af tællingen. En del menighedsråd, præster eller ansatte var ved begyndelsen af det store arbejde, som tællingen var, betænkelige ved nytten og risiciene ved en sådan tælling. Og med god grund, for det er jo sandt, at man ikke kan måle kirkens endsige evangeliets betydning ved at tælle. Der var også en frygt for at komme til at udstille eller sammenligne kirkelivet i de forskellige sogne ud fra antallet af gudstjenstedt deltagere mv. Jeg lovede derfor på forhånd, at tallene for de enkelte sogne tilhørte sognet selv og ikke ville blive offentliggjort af andre, så det enkelte sogn kunne identificeres. Alligevel blev i hvert fald dem, jeg selv har haft kon-

takt med, alle glædeligt overrasket over deres egne tal, fordi de gjorde synligt, også for dem selv, hvor bred en berøringsflade, folkekirken har, og hvor mange, der rent faktisk i løbet af ugen og måneden, kommer i kirken eller i sognegården. Jeg har ikke på nogen måde villet bruge tallene som styringsredskab, for det er slet ikke nødvendigt. Der er lokalkendskabet og menighedsrådets, præstens og provstens kendskab til kirkelivet langt mere værd. Men jeg tror, at tællingen havde en reelt oplysende effekt også i medieoffentligheden. Vi har så vidt, jeg har bemærket, ikke set meget til historierne om de tomme kirker siden, fordi de nu er uhyre lette at tilbagevise. Der kom desuden gedigen oplysning om folkekirkens mangesidede virke, både kirkeligt, kulturelt, folkeligt og socialt/diakonalt ud af det.

Tæller I stadig (Hvorfor/hvorfor ikke?)

Nej, vi talte kun det ene år. Man undgår ikke, at en tælling sætter fokus på antallet, og vi ønsker ikke et kirkeliv, der har alt for meget fokus på antallet af deltagere, fordi kirkens og forkynselsens betydning som sagt ikke kan måles i deltagerantal. Nu ved vi en hel del og kan fortælle om virkeligheden i folkekirken. Måske får vi brug for at tælle igen om et par år, for at billedet ikke skal blive alt for forældet og utroværdigt. Hvert 5.-6. år er planen. ■

Statistiske n

Temagruppen bag dette nummer Kirkeforskning, FUV og Kirkefon ryddede op i en række forvirrende statistik (f.eks. handler de såkaldte kirker). I dette nummer benytter som vi håber efterhånden vil vin

Aktivitetsstatistik – benyttes i stedet for de såkaldte "kirketællinger" om den statistik, der handler om omfanget af kirkelige aktiviteter og antallet af deltagere i disse.

Deltagerstatistik – benyttes om opgørelser, der belyser kendetegn ved de personer, der har deltaget i kirkelige aktiviteter.

Medlemsstatistik – benyttes om opgørelser, der belyser medlemskab af folkekirken. Herunder hører naturligvis opgørelser af, hvor mange der er medlemmer, men også af ind- og udmeldelser.

Tællinger i Viborg Stift

Viborg Stift har som det eneste stift en brugbar kirketælling over 4 år, hvilket vi vil sige, at vi nu faktisk kan bruge den til at se udviklingstendenser i stiftet. Dette kan vi bruge til at undersøge, hvordan vi kan gøre det endnu bedre, og dermed styrke kirkens liv og vækst i alle sognene. Måske kan det se ud til at have meget lidt betydning, at der tælles det enkelte sted. Men når vi lægger det hele sammen, og vi dermed får et unikt overblik, så kan tallene bruges.

Hvad skal det nu til for?

Der er ikke mindre end 4 årsager til, at biskoppen fra den 1. april 2013 har

anmodet stiftets menighedsråd og præster om at tælle antal deltagere i gudstjenester, begravelser og bisættelser, bryllupper, kirkekoncerter og kirkelige arrangementer, som menighedsrådet eller sognepræsterne indbyder til.

For det første:

Verden har forandret sig igennem de senere år. Selvom folkekirken, hvad medlemstallet angår, er en af de stærkeste kirker i verden, er dens selvfolgelighed ikke den samme. Især efter 2. verdenskrig er der sket mange og store omvæltninger i verden og i det danske samfund. Det gamle samfund, hvor tingene hang sammen i en mere eller mindre harmonisk syntese, med folkeskolen og folkekirken som de to store kulturbærende institutioner, blev løser i fugerne. Indvandringen har blandt andet medført, at islam nu er det næststørste trossamfund i Danmark, og at der er kommet en række nye kristne kirker, som vi kalder "migrantmenigheder" til landet. Det er efterhånden blevet et vilkår for det folkekirkelige arbejde, at selvom folkekirken ifølge Grundloven har en særlig stilling og "understøttes" af staten, betragtes folkekirken af mange som ét kirkesamfund iblandt mange.

For det andet:

Folkekirken er ikke en forening for de særligt interesserede, men en åben og offentlig kirke, hvor der intet er at skjule. Det ligger for øvrigt allerede i grundlovsbestemmelsen om, at folkekirken understøttes af staten, at den er undergivet de samme krav om god forvaltning, aktindsigt m.v. som andre offentlige virksomheder. Offentligheden har ret til et klart, retvisende og sandt billede af danskernes brug af deres kirke, og folkekirken bør kunne svare på spørgsmålene: "Hvor?", "Hvornår?" og "Hvor mange?"

Tal for, hvad kirken bruges til, og hvor meget den bruges, bør ikke være hemmelige.

For det tredje:

Når ikke folkekirken selv tæller, sender medierne folk ud for at foretage egne tællinger efter forgodtbefindende. Aviser, fjernsyn og radio er hverken folkekirkens venner eller fjender. De gør deres arbejde, som er at fortælle historier om, hvad der sker i samfundet, og at holde øje med hvordan samfundets institutioner udfører deres virksomhed. Hvis medierne foretager egne tællinger, er det imidlertid ikke sikkert, at resultatet bliver fuldt dækkende. Ikke fordi der snydes på vægten, men fordi medierne ikke har adgang til alle nødvendige informationer. En samlet opgørelse af antallet af deltagere ved gudstjenester og arrangementer, vil kunne være med til at give et dækkende og retvisende billede af kirkens brug.

For det fjerde:

Præsterne og menighedsrådene har brug for den viden, som tallene vil kunne give, når de skal tilrettelægge og planlægge det daglige arbejde. Skal babysalmesang ligge tirsdag eller onsdag? Skal det ligge formiddag eller eftermiddag? Hvor mange salmeark skal der trykkes til jul eller til Alle Helgen? Samtidig gennemføres tællingen på en sådan måde, at der bliver tale om en administrativ lettelse. Gudstjenester, koncerter, møder og arrangementer kan i én arbejdsgang gøres klar til kirkeblad, dagblade, hjemmesider osv.

Kort sagt: Tællingen begyndte, fordi vi alle arbejder med til stadighed at skabe gode og stadig bedre vilkår for evangeliets forkyndelse i folkekirken.

Teksten er fra Viborg Stifts hjemmeside ■

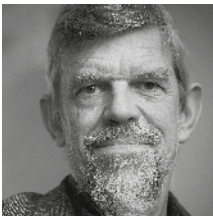
Øglebegreber

, som repræsenterer Center for det, mener, at tiden er inde til at begreber vedrørende kirkelig statistik. Kirketællinger jo ikke om at tælle vil derfor følgende begreber, de bred anerkendelse:

Demografisk statistik – benyttes i stedet for den såkaldte sognestatistik om de opgørelser, der beskriver befolkningens sammensætning mht. køn, alder, uddannelse og andre demografiske kendetegn. Disse opgørelser foretages ofte på sogneniveau, men de kan naturligvis også foretages på for eksempel provsti- eller stiftsniveau.

Sogne- provsti- eller stiftsanalyser

Der er her tale om analytiske tolkninger af den folkelige og kirkelige situationen i et givet område, baseret på alle tilgængelige data om området. Sådanne analyser gennemføres bl.a. af Kirkefondet.

Peter Fischer-Møller

biskop i Roskilde Stift

Kan der komme noget GODT ud af at tælle?

Tiden er optaget af at måle og veje. Alt af betydning skal helst kunne passes ind i et regneark. Ønsket er ikke helt nyt. Prøv at slå op i 2. Samuelsbog kapitel 24. Der er David blevet fristet til at skrive sit folk i mandtal. Og det ender med at gå helt galt. David får 3 tal at tænke over: tre års hungersnød, tre måneders flugt fra fjender eller tre dages pest. David vælger det sidste, og Herren sender pest over Israel, ”og der døde halvfjerds tusind mand af folket”. Så passede tallene ikke alligevel!

Jeg ved ikke, om det er historien her, der er grundlaget for, at der i kirkelige kredse længe har været en ikke ubetydelig skepsis overfor tællinger. Et forbehold i forhold til at bruge tal til at puste sig selv op og få det hele til at ligne en succes. Måske hænger den lunkne holdning også sammen med, at menneskers tro jo ikke sådan uden videre lader sig måle og veje. Og det er jo fuldstændig rigtigt.

Menighedsrådet

Og så alligevel. For tal – i det her tilfælde tal på antallet af deltagere i gudstjenester, kirkelige handlinger og kirkelige arrangementer – kan virkelig være meget nyttige på flere måder.

Lokalt i det enkelte sogn kan aktivitetstællinger være med til at give menighedsrådet et bedre beslutningsgrundlag. Hvis man kan se, at der kommer væsentligt flere mennesker til gudstjenesterne søndag kl. 17 end til dem kl. 8.30, ja så er det da værd at overveje, om vi skal fortsætte med morgengudstjenesterne. Eller hvordan ser det ud med de kirkekoncerter, vi faktisk bruger ret mange penge på i

sognet. Hvor mange kommer til dem? Og er det en bestemt gruppe, der kommer til dem alle sammen, eller er det forskellige folk afhængig af hvilken musik, der er på programmet?

Vi skal ikke lade tallene bestemme for os. Der kan være rigtig god mening i at holde gudstjeneste for få mennesker, og et arrangements kvaliteten kan bestemt ikke alene måles på, hvor mange der sad på stolene. Men med aktivitetstællinger flytter vi os fra ”synsninger” til viden som basis for vores lokale beslutninger.

Provsti og stift

Når man i nogle sogne er forbeholdne i forhold til aktivitetstællinger, har det utvivlsomt noget at gøre med, at man er bekymret for, hvem der vil bruge tallene og til hvad. Hvis nu provsten fik fat i tællingen af deltagere ved kirkens koncerter, kunne det så få provstiudvalget til at stille kritiske spørgsmål til sognets koncertbudget ved næste budgetsamråd? Eller kunne biskoppen give sig til at lægge hemmelige planer, hvis hun kunne se, at der en hel sommer igennem ikke havde været mere end 5 kirkegængere pr. gudstjeneste?

Og det er jo rigtigt, at også provsti og stift kan være interesserede i tal for at kunne træffe fornuftige beslutninger, så folkekirkens ressourcer og personale bliver brugt til gavn og glæde for medlemmerne – i respekt for at evangeliet skal forkyndes og kunne høres overalt i landet.

Motivationen

Vi har opfordret menighedsråd her i Roskilde Stift til at bruge www.sogn.dk ikke bare til at annoncere gudstje-

nester og arrangementer, men også til på en let måde at gennemføre tællinger. Det gør mange sogne nu, men vi kunne godt ønske os, at endnu flere talte. Det har vi sat os som mål og fået indskrevet i stiftets resultatkontrakt med Kirkeministeriet. Og hvad gør vi så for at motivere menighedsrådene til at tælle?

Vi har udarbejdet overskuelige vejledninger til, hvordan man kan bruge tællemodulet og tilbyder personlig vejledning, hvis man ikke kan få det til at fungere.

Vi understreger, at tallene først og fremmest er menighedsrådenes egne tal, og at det er menighedsrådet selv, som skal bruge dem. Vi gør opmærksom på, at vi ikke har eksempler på, at provsti eller stift har brugt aktivitetstællinger til – uden en grundig samtale med menighedsrådet – at beskære økonomi eller præstenormering. Og vi får tallene bearbejdet professionelt, så menighedsrådene kan se, at de faktisk kan bruges i det kirkelige arbejde både lokalt, i provsti og stift og på landsplan. ■

Foto: Istock.com

Inge Lise Pedersen

formand for stiftsrådet i Københavns Stift

Tællinger i København

Megget hurtigt efter at det allerførste stiftsråd i København havde begyndt sit arbejde i maj 2005, gik vi i gang med at drøfte struktur. Først provstistruktur idet betænkning 1477 "Opgaver i sogn, provsti og stift" havde givet stiftet til opgave at reducere de 8 provstier i Københavns kommune til 6.

Da dette arbejde var afsluttet, begyndte vi at se på sognestrukturen. Både indbyggertallet og medlemsandelen var faldet, men antallet af sognekirker var næsten konstant, og alle vidste, at det ville være vanskeligt at få ændret noget. De to rapporter, som var udarbejdet om kirken i København, havde ikke ført til noget. Diagnosen var der ganske vist nogenlunde enighed om, men kuren ville man ikke gennemgå. Vi var derfor helt på det rene med, at beslutningsgrundlaget skulle være så nøjternt og objektivt som overhovedet muligt. Vi greb fat i

alle tilgængelige tal og nedsatte en arbejdsgruppe, der på baggrund af det foreliggende talmateriale skulle finde nogle parametre, der kunne lægges til grund for et forslag om en ny sogne- og/eller pastoratsstruktur. Resultatet var beskedent: et antal tosognspastorater.

Flere fakta for beslutningsgrundlag

Da det nye stiftsråd i 2009 genoptog arbejdet med strukturforholdene, var vi klar over, at de oplysninger, der forelå om sognestørrelser og bemanding og om altergæster, slet ikke var tilstrækkelige til at give et billede af, hvad der foregik (eller måske netop ikke foregik) i de enkelte sogne. Derfor blev der i 2010 etableret et samarbejde mellem stiftsøvrigheden og provstiudvalgene i Københavns og Frederiksberg kommune om at afdække de økonomiske, kirkesociologiske samt kulturelle og teologiske forhold i området for at "tilvejebringe et velfunderet beslutningsgrundlag vedrørende den fremtidige kirkelige struktur". Tællingerne af hvor mange der deltager i kirkelige aktiviteter er en del af denne undersøgelse.

Vi tæller følgende:

- Antal gudstjenester, både søndagsgudstjenester og andre former for gudstjenester, fx natkirke
- Deltagerantallet i disse gudstjenester
- Antal dåb samt optagelser i og udtrædelser af folkekirken
- Antal konfirmander og minikonfirmander
- Antal kirkelige handlinger
- Antal kirkekoncerter og deltagere i disse

- Antal øvrige aktiviteter i sognegård eller kirke og deltagere i disse, herunder fx babysalmesang uden præstelig medvirken og skoletjenestebesøg, foredrag og studiekredse, korarbejde og andre musikarrangementer, spejderarbejde samt sociale arrangementer som værested eller café for ensomme.

København tæller stadig

Vi brugte tallene i 2012, da stiftsrådet foreslog, at 17 kirker blev taget ud af almindelig folkekirkelig brug. Heller ikke denne gang kom vi i mål. Til trods for at vi havde arbejdet tæt sammen med Kirkeministeriet om, hvilke kriterier der burde lægges til grund for beslutningen om evt. lukning og havde fulgt alle de henstillinger, vi havde fået, var der ikke politisk vilje til at tage en kirke ud af brug, når det pågældende menighedsråd modsatte sig dette.

Siden da har strukturarbejdet ligget brak i København, bortset fra eksperimentet med Vesterbro sogn som et bydelssogn. Der er dog stadig brug for at se kritisk på strukturforholdene, og når vi går i gang med det, skal de indsamlede tal tages i brug.

Engangstillinger er kun af begrænset nytte, mens en længere række af ensartede tællinger giver anderledes fast talmæssig grund under fødderne. Derfor har vi ikke indført ændringer undervejs, og det kan vi forhåbentlig få glæde af i næste runde i strukturarbejdet i stiftsrådet i København. ■

Christen Staghøj Sinding

studenterpræst, Budolfi sogn i Aalborg

Om tællinger i Aalborg stift

Kirkerne er mere populære end biografer og museer

Tal på kirkelivet

Siden påskedag 2014 har alle sogne i Aalborg stift via tællingsmodulet på sogn.dk registeret deltagertallene ved alle gudstjenester, kirkelige handlinger og arrangementer, som sognene har indbudt til.

Det har – med de forbehold, der altid må tages for fuldstændigheden i en så decentral registrering, som tællinger i hvert af stiftets mere end 300 meget forskellige sogne er – givet et værktøj til løbende at følge og få et samlet overblik over, hvor mange deltagere stiftets sogne hvert eneste år har 'inden for sine døre'.

Rent praktisk sker tællingen ved, at alle stiftets sogne inden den 10. i den efterfølgende måned via tællingsmodulet på sogn.dk indberetter deltager-tallene for den foregående måneds

aktiviteter. Der er af stiftet udarbejdet en oversigt over, hvilke aktiviteter der skal tælles ved. En del aktiviteter er undtaget fra tællingen. Da antallet af konfirmander indberettes på anden måde, har vi for eksempel valgt, at deltagelsen ved konfirmandundervisningen ikke tælles med. Ligesom antallet af deltagere ved præsters samtaler i forbindelse med kirkelige handlinger eller andre personlige samtaler naturligvis ikke indgår i tallet. Deltagelsen ved de flere tusinde menighedsråds- og udvalgsmøder i stiftets sogne for frivillige og medarbejdere indgår heller ikke i tallet. Ansatte, der er på arbejde ved aktiviteterne, hvor der tælles, indgår ikke i tallet. Efterfølgende bearbejdes alle sognenes tal på stiftsplan og samles til en årsoversigt for hele stiftet.

Hvorfor?

Formålet med aktivitetstællingerne er i biskoppens brev til sognene i forbindelse med starten af tællingerne i 2014 formuleret således:

- At give alle i stiftet, det vil sige menighedsråd, præster, provster og biskop et retvisende billede af det rige kirkelige liv, der leves rundt omkring i Aalborg Stift.
- At tællingerne kan give offentligheden det samme retvisende billede af, hvilket liv der leves i folkekirken og således bidrage med den gode fortælling om folkekirkens liv og vækst.

- At få baggrundsmateriale og inspiration til overvejelser om strukturelle ændringer dels på det principielle plan i forbindelse med arbejdet i stiftets strukturudvalg og dels konkret, når biskoppen skal drøfte strukturelle ændringer med implicerede menighedsråd, præster og provster i stiftet med henblik på at anvende ressourcer, både de økonomiske og menneskelige på den bedst tænkelige måde.

Hvad siger tallene?

Tællingerne over de seneste 4 år har blandt andet helt overordnet vist, at der hvert år er ca. 1,5 mill. deltagere til de mere end 30.000 gudstjenester, kirkelige handlinger og arrangementer, som stiftets sogne afvikler. Det er mere end 40 deltagere til hver eneste aktivitet, fra studiekreds over meditationsgudstjenester til konfirmander. Tallene er tilgængelige på stiftets hjemmeside. Til sammenligning sælges der årligt godt 1 million biograf-billetter i Nordjylland, og de nordjyske museer har omkring 800.000 besøgende.

Selv om et af de formål, der er formuleret for aktivitetstællingerne er at give offentligheden et billede af livet i folkekirken, så kan og skal tællingerne bruges til meget andet end at 'flashe den gode historie'. Selv om tallene faktisk giver god grund til at fortælle mange gode historier. Lige som de så også fortæller, at der i stiftet hvert år

Christen Staghøj Sinding har de seneste 20 år været studentpræst blandt Aalborgs nu omkring 30.000 studerende og 7.000 medarbejdere på byens videregående uddannelsesinstitutioner, AAU og UCN. Siden 2014 har han haft det praktiske ansvar for registrering og bearbejdelse af Aalborg Stifts tællinger. Han er medlem af stiftets strukturudvalg.

Tællingerne i Aalborg Stift over de seneste 4 år har blandt andet helt overordnet vist, at der hvert år er ca. 1,5 mill. deltagere til de mere end 30.000 gudstjenester, kirkelige handlinger og arrangementer, som stiftets sogne afvikler. Det er mere end 40 deltagere til hver eneste aktivitet, fra studiekreds over meditationsgudstjenester til konfirmationer. Tallene er tilgængelige på stiftets hjemmeside.

må aflyses omkring 50 gudstjenester, svarende til ca. 0,4% af alle gudstjenester, fordi der mødte for få deltagere op til, at gudstjenesten kunne gennemføres. Dette tal omfatter aflysning af alle former for gudstjenester, herunder også plejehjems- og sygehusgudstjenester.

Tallene giver således sogn for sogn et meget omfattende overblik over deltagelsen, opdelt efter begivenhedstyper, tidspunkter for aktivitetens afholdelse m.v.

Et arbejdsredskab

Intentionen med tællingerne er ikke mindst at give de kirkelige aktører på både sogne-, provsti- og stiftsplan konkrete tal som en del af grundlaget for drøftelserne af, hvordan folkekirken i Aalborg stift skal og kan udvikle sig de kommende år, hvor også ændrede bosætningsmønstre med flytning fra land til by, ændret befolkningssammensætning og forskydninger i de økonomiske rammer (hvilket ofte vil sige reduktioner) hører til vilkårene, vi skal være folkekirke på.

Som nævnt har vi i stiftet løbende bearbejdet tallene fra aktivitetstællin-

Tællingerne fortæller ikke hele sandheden om denne virkelighed, men de fortæller en uundværlig del af den.

gerne, hvorefter de er indgået i strukturudvalgets drøftelser. Sognene er blevet opfordret til selv at bruge den mulighed, der er i tællingsmodulet på sogn.dk for at udtrække sognets egne tal til brug i forbindelse med for eksempel menighedsrådets drøftelser af prioriteringer af aktiviteter. Det sidste har imidlertid vist sig at være en udfordring, idet mange sogne har haft vanskeligt ved at få taget hul på en lokal brug af tallene, måske fordi man har stået famlende over for det tekniske i at skulle arbejde med et Excel-ark. Mere om det nedenfor.

foto: Aalborg Stift

Hjælp 'udefra'

For at kvalificere analysen og brugen af tallene yderligere har vi desuden fået Kirkefondet til at udarbejde en rapport "Aalborg stift – kristendom på land og i by". På grundlag af det første års aktivitetstællinger og øvrigt statistisk materiale vedrørende de kirkelige, befolkningsmæssige og økonomiske forhold i og prognoser for stiftet, præsenterede rapporten en række analyser af deltagelsen i de kirkelige aktiviteter, blandt andet sammenholdt med det økonomiske ressourceforbrug til aktiviteterne. Rapporten identificerede på baggrund heraf

en række centrale udfordringer for folkekirken i Aalborg Stift. Kirkefondet udarbejdede desuden en sammenskrivning af rapporten med de væsentligste tal og hovedkonklusioner: "Aalborg stift – knækker folkekirken over mellem land og by?" Denne sammenskrivning er efterfølgende udsendt til menighedsrådene til brug for lokale drøftelser af muligheder og udfordringer i forhold til fremtidens kirkeliv.

Fra stift til sogn

I efteråret 2017 indbød stiftets strukturudvalg alle stiftets menighedsråd til stormøder rundt i stiftet, hvor medlemmer af strukturudvalget – blandt andet på baggrund af tallene fra aktivitetstællingerne – lagde op til en drøft-

telse af fremtidens folkekirke i Aalborg Stift. En drøftelse, som møderne lagde op til at videreføre lokalt i sogne og provstier. Der er ingen tvivl om, at det er helt centralt for en konstruktiv drøftelse af og dialog om, hvordan vi kan, og på hvilke præmisser vi må være folkekirke i Aalborg stift frem mod år 2025, at alle menighedsrådene – som helt centrale 'forandringsagenter' i processen – deltager aktivt i processen.

Rådene har som nævnt oven for ikke indtil videre i større omfang selv taget initiativ til at gøre brug af egne tællinger. Derfor er der nu fra stiftets side udarbejdet provstivise oversigter for tællingerne til og med 2017, hvor alle sogne i provstiet uden selv at skulle 'bøvle' med det tekniske ved et udtræk i form af en række oversigter kan se såvel egne tal som tal fra provstiets øvrige sogne. Disse oversigter sendes i løbet af foråret til sognene og følges op af en række provstivise møder, hvor tallene vil være en del af grundlaget for den fortsatte drøftelse af den kirkelige fremtid i provstiets sogne.

Tællingerne er således et væsentligt bidrag til at fastholde drøftelser om kirkelige strukturændringer og fremtidige prioriteringer på den faktiske, konkrete virkelighed. Tællingerne fortæller ikke hele sandheden om denne virkelighed, men de fortæller en uundværlig del af den. Derfor er det også planen, at tællingerne fortsættes de kommende år. ■

Steen Marqvard Rasmussen
vidensmedarbejder i Folkekirken's Uddannelses- og Videnscenter (FUV)

Kirkegang på kirkeårets dage

Viborg Stift er det eneste stift, der systematisk har talt kirkegængere gennem flere år og offentliggjort resultaterne af disse tællinger. Det drejer sig om årene 2002 og 2014-2016. Materialet er analyseret, og resultaterne på såvel stifts- som provstiniveau kan hentes på FUV's hjemmeside under 'Viden' og så 'Kirkestatistik'.

Der er således tale om et helt enestående materiale, som gør det muligt at belyse kirkegangens udvikling siden 2002. I det følgende vil jeg undersøge, hvordan kirkegangen på kirkeårets dage har ændret sig, idet jeg fokuserer på påsken, der jo teologisk set er kirken's vigtigste højtid. Det drejer sig om

fem helligdage, og det viser sig, at kirkegangsprocenten er gået tilbage siden 2002 for alle fem dage. Samtidig viser det sig, at den gennemsnitlige kirkegangsprocent for alle kirkeårets dage ikke er gået tilbage, men tværtimod er gået en lille smule frem fra 3,2% i 2002 til 3,4% i 2016.

Det betyder, at der må være sket en forskydning fra påskedagene og over til andre af kirkeårets dage. For at kigge nærmere på den forandring, er kirkegangsprocenterne for påskens fem helligdage og for de fem søn- og helligdage, der har haft størst fremgang, anført i nedenstående tabel.

Tabellens nederste række giver det umiddelbare indtryk, at kirkegangsprocenten i løbet af de 14 år fra 2002 til 2016 i gennemsnit for alle kirkeårets dage ligger meget stabilt på omkring 3,3%. Da denne procent er beregnet ud fra antallet af folkekirkemedlemmer i stiftet, betyder det, at kirkegangen i absolutte tal stort set er faldet i samme takt, som medlemsandelen af befolkningen i Viborg Stift er faldet fra 90,5% i 2002 til 86% i 2016.

Ser man mere detaljeret på gennemsnitstallet i nederste række, viser det sig dog, at den gennemsnitlige kirkegangsprocent for alle kirkeårets dage faktisk er steget med 4% fra 2002 til 2016. Den præcise konklusion på disse gennemsnitstal er derfor, at kirkegangen på kirkeårets dage samlet set er gået tilbage i stiftet i absolutte tal, men at den procentvist er gået en lille smule frem.

Kirkegang i Viborg Stift 2002 og 2014-16 som procent af antal folkekirkemedlemmer i stiftet

Udvalgte søn- og helligdage	2002	...	2014	2015	2016
4. søndag i advent	1,8	(1)–	2,6	2,5	2,8
Juleaften	24,9	–	26,5	26,7	26,6
Palmesøndag	4,0	–	3,3	3,3	3,3
Skærtorsdag	2,8	–	2,4	2,2	2,4
Langfredag	2,1	–	2,0	1,7	1,7
Påskedag	4,4	–	4,5	4,2	4,0
2. påskedag	1,9	–	1,7	1,6	1,8
Store bededag	5,1	–	7,0	7,7	7,4
2. pinsedag	2,2	–	4,1	3,8	4,2
Alle helgen	3,7	–	4,6	4,7	4,7
Gennemsnit for alle kirkeårets dage	3,2	–	3,4	3,3	3,4

Kilde: Beregninger foretaget af Folkekirken's Uddannelses- og Videnscenter på baggrund af Viborg Stifts tællinger af kirkegængere de pågældende år. Der foreligger ikke tal for årene 2003-13.

Fald for samtlige påskedage

Betragter man herefter kirkegangsprocenten i påsken, må man konstatere, at denne er faldet for samtlige påskedage. Det er især påfaldende for palmesøndag og langfredag, hvor kirkegangsprocenten i begge tilfælde er mere end 17% lavere i 2016, end den var i 2002 (skærtorsdags fald er på 0,4 procentpoints, hvilket giver et fald i kirkegangsprocenten på $0,4 / 2,8 = 14,3\%$). Men også for den store højtid, påskedag, er der et markant fald i kirkegangsprocenten på 0,4 procentpoint, hvilket svarer til et fald på 9% i løbet af de 14 år.

En undersøgelse ud fra tællinger i Viborg Stift fra 2002 og 2014-16 viser, at der er et fald i kirkegangen i påskedagene, men til gengæld er der en stigning på kirkeårets andre dage. Det er dog nogle steder blevet meget populært at invitere til påskemåltid skærtorsdag.

Foto: Folkekirken.dk

Det samlede billede er altså, at der i løbet af perioden er sket en forskydning af kirkegangen fra påskedagene og over på andre af kirkeårets dage.

Helligdage med fremgang

For at tydeliggøre hvilke dage, der til forskel fra påskedagene har haft fremgang, viser tabellen som nævnt de fem søn- og helligdage, der har haft den største fremgang. Vi ser, at det især gælder 2. pinsedag, hvor man mange steder er begyndt at holde fælles friluftsgudstjenester for flere sogne, og Store Bededag, hvor der ofte holdes konfirmation. Men også 4. søndag i advent, juleaften og Allehelgensøndag har haft en klar fremgang.

Denne forskydning tolker jeg sådan, at medlemmerne i stigende grad bruger kirken til at dyrke de nære relationer. For eksempel er Store Bededag populær, fordi der ofte er konfirmationer den dag, mens Allehelgen er populær, fordi det handler om vores relationer til afdøde. Og juleaften er jo en vigtig fest for familierne, hvor man samles om maden, gaverne og samværet i øvrigt, og i den forbindelse passer kirkegangen som et fint ritual. Dette kan påsken ikke konkurrere med til trods for dens store teologiske tyngde.

Tal kun bygget på et stift

Det er naturligvis en svaghed ved opgørelsen, at den alene bygger på et enkelt stift. Jeg ligger dog inde med tilsvarende tal for Roskilde Stift for hhv. 2000 og 2016 og kan derfor foretage en lille sammenligning af de to stifter. Den viser for det første, at kirkegangen i Viborg generelt er dobbelt så høj som i Roskilde på kirkeårets dage betragtet som helhed. For det andet er det i Roskilde kun kirkegangen på de to søndage i påsken, der er blevet lavere i 2016, mens de øvrige dage i påsken holder deres procentvise

niveau. I Roskilde kan der også observeres en markant fremgang i kirkegangsprocenten for juleaften, Store Bededag og 2. pinsedag.

Man kan naturligvis godt kalde det en svaghed, at der kun foreligger tal for Viborg stift for alle de nævnte år, men vurderet ud fra den folkekirkelige virkelighed – og den til tider følelsesmæssige debat om de såkaldte ”kirketællinger” de seneste knap 20 år – må det dog betragtes som et mirakel, at der overhovedet foreligger sådanne solide tal for hele fire år for et enkelt stift. ■

Oversigt over aktivitetstællinger i stifterne Informationer samlet af Silke Fusager, Kirkefondet

Stift	Gennemførte aktivitetstællinger	Tæller i 2018	Planlagte fremtidige tællinger
Roskilde	Årligt siden 2011 (ikke obligatorisk)	Ja	Ja, årligt
København	Årligt siden 2011	Ja	Ja, årligt
Helsingør	Årligt siden 2015 (ikke obligatorisk)	Ja	Ja, årligt
Lolland-Falster	2011	Nej	Ikke besluttet
Fyens	2014 og 2015	Nej	Nej
Haderslev	2015	Nej	Hvert 6. år
Ribe	Nej	Nej	Nej
Viborg	Årligt siden 2014	Ja	Ja, årligt
Aalborg	Årligt siden 2014	Ja	Ja, årligt
Aarhus	Nej	Nej	Nej

Sille Fusager

analysekonsulent hos Kirkefondet

Fra tælling til viden

Mange sogne tæller deres aktiviteter i og uden for kirkerummet og dem, som deltager i aktiviteterne. Nogle steder er aktivitetstællingerne iværksat af stiftet, mens tællingerne andre steder sker på sognets eget initiativ. Aktivitetstællingerne kan generere store mængder data, fx blev der i et stort forstadssogn med seks ansatte præster i løbet af et år registreret og indberettet i alt 521 arrangementer, gudstjenester eller kirkelige handlinger, som i alt 23.908 perso-

ner havde deltaget i. Indsamles der tal for alle sogne i et provsti eller tilmed et stift, bliver omfanget af data tilsvarende større. Hvis det omfattende talmateriale skal munde ud i konkret viden, som kan bruges ind i kirkelivet, kræver det en større bearbejdning af tallene.

Statistisk materiale som byggesten

I Kirkefondet har man siden begyndelsen af 1980'erne benyttet demografisk statistik på sogneplan som en naturlig

byggesten til det visions- og målsætningsarbejde, som vi gennem tiderne har hjulpet hundredvis af sogne over hele landet med. Da aktivitetstællingerne blev sat mere i system med den nye funktion på sogn.dk, blev det dels muligt, men også oplagt, at udbygge den demografiske viden fra Kirkefondets befolkningsanalyser sogneprofil, sogneanalyse og provstiprofil med en analyse af aktiviteter og deltagere. En længere udviklingsproces er således mundet ud i en aktivitetsanalyse, hvor man kan få omsat aktivitetstællinger til konkret viden om kirkens virke i et let tilgængeligt sprog med illustrerende diagrammer og overskueligt tabelmateriale. Aktivitetsanalysen kan være med til at skabe fundament for planlægning, udvikling eller evaluering af aktiviteter. Analysen udarbejdes både til sogne og provstier.

Kirkefondets aktivitetsanalyse

Kirkefondets aktivitetsanalyse har et omfang på ca. 26 sider med tilhørende tabelmateriale. Analysen giver i 21 diagrammer med tilhørende tekst viden om fx udbud og deltagelse i gudstjenester på hverdage, søndage og helligdage bl.a. efter starttidspunkt samt om udbud og deltagelse i kirkelige handlinger og øvrige arrangementer. Den ser også på forholdet mellem udbudte aktiviteter til voksne og børn, som igen sammenholdes med børnegruppens størrelse, og på forholdet mellem fødte, døbt og indmeldte 0 årige samt konfirmerede og potentielle konfirmander. Til provstierne er der også et afsnit om aktiviteter sogn for sogn samt ekstra tabeller med sogneoversigter.

De mange indberettede tal er bearbejdet og kogt ned til 4 overskuelige tabeller. Heraf er den ene hovedtabel, Tabel A, hvor alle de indberettede tal er blevet inddelt i tre aktivitetskategorier: Gudstjenester, kirkelige handlinger og arrangementer. Kategorien "arrangementer" dækker over alle de aktiviteter, der afholdes i og uden for kirkerummet, som ikke er en gudstjeneste eller en kirkelig handling. Tabel A giver altså et overblik over samtlige gudstjenester, kirkelige handlinger og øvrige arrangementer med oplysninger om antallet af gange i løbet af året, som den pågældende aktivitet er afholdt, det samlede antal deltagere i den pågældende type aktivitet og det gennemsnitlige antal deltagere. Dertil kommer oplysning om den procentvise fordeling af aktiviteterne og den procentvise deltagelse i dem. De øvrige tre tabeller, tabel B-D, fokuserer på forskellig vis på udbuddet af gudstjenester og deltagelsen i dem fx udbud af og deltagelse i gudstjenester efter ugedag eller starttidspunkt, udbud af og deltagelse i søndagsgudstjenester med og uden dåb, deltagelse i helligdagsgudstjenester og den gennemsnitlige deltagelse i gudstjenesterne i procent af antallet af folkekirkemedlemmer i sognet eller provstiet. Til provstier leveres yderligere fem tabeller med oversigter sogn for sogn om befolkning og folkekirkemedlemskab samt udbud og deltagelse i forskellige typer af gudstjenester, helligdagsgudstjenester, kirkelige handlinger og arrangementer.

Eksempler fra et forstadsogn

I det store forstadsogn, som blev nævnt i indledningen, viste de indsamlede tal, at 23 % af alle aktiviteter ved kirken i 2015 var gudstjenester, 34 % var forskellige arrangementer (babisalmesang, konfirmandundervisning, ældrecafé mm) og 43 % var kirkelige handlinger. Den relativt lave andel af gudstjenester er ikke et udtryk for nedprioritering af gudstjenester i det pågældende sogn, men er derimod typisk for sogne med høje indbyggertal og deraf flere ansatte, hvilket giver muligheden for at opprioritere udbuddet af arrangementer. De kirkelige handlingers andel af aktiviteterne er givet af efterspørgslen fra folkekirkemedlemmerne. Gennemsnitligt havde der været 54 personer ved hver guds-

teneste eller kirkelige handling og 30 personer ved kirkens arrangementer. Det vil altså sige, at der gennemsnitligt var lige så fyldt på kirkebænkene ved gudstjenesterne som ved dåb, konfirmation, vielser og bisættelser.

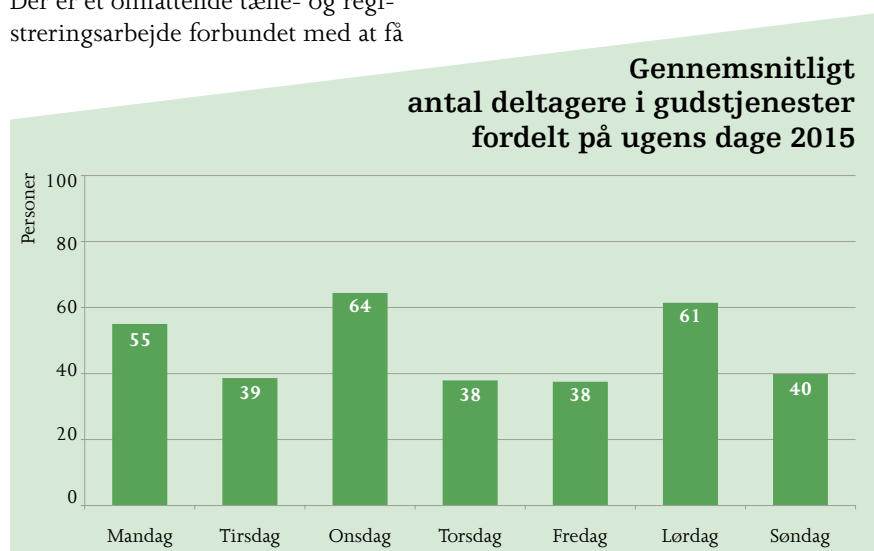
Et nøjere kig på gudstjenester uden dåb eller konfirmation og som ikke faldt på en helligdag viste, at de var bedst besøgt på mandage, onsdage eller lørdage. Som det kan ses af diagrammet nedenfor, var der gennemsnitligt 38-39 deltagere ved gudstjenester, som blev afholdt en tirsdag, torsdag eller fredag, mens gudstjenester mandage, onsdage eller lørdage trak mellem 55-64 deltagere. De bedst besøgte gudstjenester lå i tidsrummet kl. 8.00-9.55 og havde gennemsnitligt 99 deltagere. Her var der især tale om gudstjenester i forbindelse med juleafslutning for skoleklasser. Også gudstjenester mellem kl. 16.00-18.55 var velbesøgt med gennemsnitligt 64 deltagere. Her var især tale om familiegudstjenester á la Gud & spaghetti. Søndagsgudstjenester inkl. højmesser havde gennemsnitligt 40 deltagere, og tallene viste tydeligt, at jo senere søndagsgudstjenesten lå, jo flere deltagere kom der. Ved de 10 % mindst besøgte søndagsgudstjenester deltog under 15 personer og ved de 10 % bedst besøgte deltog over 68 personer.

Tal, der motiverer og fortæller den gode historie

De mange daglige og/eller ugentlige tællinger kan altså munde ud i viden om, hvordan kirkens aktiviteter forder sig, om deltagelsesniveau, om tidspunktet og ressourcebehov af både menneskelig og økonomisk karakter. Der er et omfattende tælle- og registreringsarbejde forbundet med at få

produceret gode og valide aktivitets-tællinger, og derfor er det vigtigt at få formidlet tællingernes relevans til de ansatte og frivillige, som er en del af den store tællemaskine, så motivationen til at tælle er til stede. Aktivitetstællingerne har som allerede nævnt relevans i forhold til udvikling, planlægning og evaluering af aktiviteter, men de har også relevans i forhold til at få fortalt nogle af de mange gode historier om kirkelivet både internt og eksternt. I det tidligere nævnte eksempel med det store forstadsogn, som havde talt flittigt i et år, kunne man mærke energien i lokalet stige, og stoltheden bruse, da de 9 ansatte og 10 menighedsrådsmedlemmer fik fortalt, at de i løbet af det år havde gjort en forskel for andre mennesker ikke mindre end 23.908 gange. Så mange personer havde nemlig i løbet af et år deltaget i en gudstjeneste, en kirkelig handling eller en af kirkens øvrige mange aktiviteter. I Aalborg Stift, hvor alle kirker tæller aktiviteter og deltagere, kunne man i begyndelsen af 2015 fortælle, at der i løbet af perioden april-december 2014 havde været 1.1 millioner deltagere ved kirkernes forskellige aktiviteter. De tal sammenlignede stiftet i medierne med, at der blev solgt en million biografbilletter i Nordjylland, de nordjyske museer havde 824.302 besøgende, og at de nordjyske teatre havde 113.906 besøgende samme år.

Med aktivitetstællinger får kirken altså også faktuelle og dokumenterede tal til både internt og eksternt at vise, at kirken er til glæde for mange, uanset at medierne ind i mellem buldrer af historier om det modsatte. ■

Birthe Jørgensen
Haderslev Stift Kommunikation

Kunsten at tælle og få overblik ud af det

Excel-arkene gav engang særlige udslag, da sognene i Haderslev Stift talte deltagere i gudstjenester, kirkelige handlinger og arrangementer i kirkerne i perioden november 2014 til februar 2016. Hvorfor landede mængder af gudstjenester som kirkelige handlinger, og hvorfor blev så mange arrangementer kategoriseret temmeligt upræcist som "Andet offentligt arrangement"?

En aktivitetstælling indfanger ikke betydningen af at føle sig omfattet af velsignelsen, eller hvorfor præstens samtale med den sørgende betyder så meget, eller hvorfor konfirmanderne oplever konfirmationen som betydningsfuld. Man kan ikke måle kirkens betydning med tal – hvorfor så tælle?

I 2016 kunne tallene i hvert fald bruges til at aflive myter om tomme kirkebænke. I dag findes de historier stort set ikke i medierne. Det var et værdigt formål. Tallene gav også synlighed til det, vi godt ved, men kan glemme i farten: at kirken er andet end det, der foregår søndag kl. 10. Men at det stadig er kirkens kerneopgaver, der samler flest.

Der var flere bump på vejen mod de mange gode historier

Sogn.dk, som Haderslev Stift brugte, er der ikke noget galt med. Der er fleksibilitet i forhold til indberetning, og det er nemt at trække excel-ark ud og sortere og lave tabeller. Men tabellerne gav periodevis særlige udslag. Juleafslutninger landede som plejehjems- og institutionsgudstjeneste, højmesser, lovsangsgudstjenester og mængder af konfirmandundervisning landede som kirkelige handlinger, og uendelige mængder af arrangementer blev kategoriseret som "Andet offentligt arran-

gement", uagtet at de passede udmærket i en mere præcis kategori.

Tallene skulle "renses"

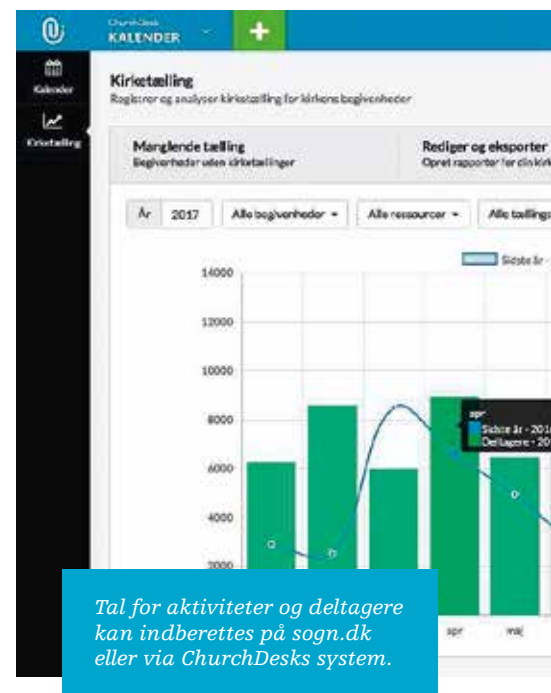
Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter stod for den afsluttende analysen, men tallene skulle renses, før FUV ville have dem. Det gav en fornemmelse for fejlkilderne.

Noget skyldtes efter alt at dømme, at kategorierne ikke passede til den enkelte kirkes virkelighed. Det blev bedre undervejs med flere og mere logiske kategorier, selv om man systemteknisk aldrig kommer til at imødekomme detaljeringsniveauet i alle sogne. Men det gjorde ikke selve afleveringen nemmere, fordi vi så skulle aflevere to perioders kategorier.

Andet handlede efter alt at dømme om, hvordan tallene blev indberettet: direkte i sogn.dk eller via et eksternt system med dataoverførsel til sogn.dk. Det er en fejlkilde, som vi vil kunne gå mere faktisk til næste gang.

Nogenlunde samtidig med, at kategorierne blev opdateret, blev der åbnet mulighed for, at stiftet kunne rette åbenlyst forkerte tal: 0 deltagere i gudstjenesten og 56 dåb, 0 deltagere i en juleafslutning for en efterskole osv.

Hvor vi i 2015-2016 rettede tal i et excel-ark, skal vi eller sognet nu kun rette tallet én gang og ét sted: i sogn.dk. Det er en kæmpe lettelse.

Nemmere næste gang

Første gang er alting svært, og næste gang, biskoppen i Haderslev Stift beder sognene tælle, vil alting være nemmere. Stiftet vil f.eks. have en mere kvalificeret idé om, hvor faldgruberne i forhold til det at få overblik over tallene er. Mange sogne vil også have fået blik for deres egne tal. Det må alt andet lige have betydning for validiteten. Vi starter uden tvivl på et højere niveau næste gang. ■

Marie Hedegaard Thomsen

sognepræst i Hadsten Storpastorat

Tal til fælles gavn

Jeg har aldrig hørt med til det kor, der sang højt og længe om, hvor unødvendigt, ja ubrugeligt og i værste fald ødelæggende det kunne være, hvis der blev iværksat tællinger.

I ndrømmet jeg sad, dengang drøftelserne var på sit højeste, på mit ph.d.-kontor og var selv i færd med at indsamle viden om menighedslivet i folkekirken. Jeg var selv i færd med at spørge og tælle. Og jeg

overordnet plan og i de lokale menigheder – for at den på tidssvarende vis kan opfylde sin opgave som kirke.

Efter ph.d.-projektet arbejdede jeg videre med tallene, statistikkerne og vidensindsamlingen i forbindelse med projekterne Sorggrupper i folkekirken og Kirken på landet. Og i 2015 blev jeg præst i Hadsten storpastorat.

Udgangspunkt for drøftelser

Jeg fik så henvendelsen fra redaktøren af "Kirken i dag": Vil du skrive om, hvordan du, som en, der tidligere har brugt tal i dine undersøgelser, bruger tal i dit arbejde som sognepræst, og hvordan?

Jeg svarede i første omgang næsten undskyldende, at vi jo kun bruger tal i forbindelse med budgetter og i forhold til at se på den generelle udvikling i folkekirken og i provstisammenhæng, præstestillinger, sognesammenlægninger og lignende. Og ja, så forholder vi os selvfølgelig også til lokale tal i forhold til årgangsstørrelser på skolerne, befolkningstilvækst og -tilbagegang, kirkegang, gudstjenestefrekvens, kirkebrug, fordelingsnøgler mellem sogne, timeantal for vores ansatte, sammensætningen af ansatte og økonomi i forhold til indsatsområder.

Da jeg gennemlæste mit umiddelbare svar, blev det tydeligt, at vi selvfølgelig forholder os til tal i vores daglige arbejde. Tal og tællinger er nemlig et udgangspunkt at drøfte vores virkelighed ud fra. Tallene er ikke i sig selv virkeligheden, men de ansporer til fortolkning og sikrer, at alt ikke styres ud fra mavefornemmelser eller "plejer".

Og en ting er de lokale tal. Noget andet er, at det er interessant, når der

kommer undersøgelser om dåb, samarbejde mellem menighedsråd, folkets forventninger til kirken, og der kunne nævnes mange flere. De giver noget at tale ud fra – noget at tale om. Noget, der hæver sig op over, hvilke småkager der skal serveres til kirkekaffen søndag. Vi bliver klogere af undersøgelser og rapporter, der forholder sig til data, tal og tællinger. Viden bliver delt og tilgængelig. Ja, ser man på striben af undersøgelser og rapporter, der ligger på hjemmesiden for Folkekirken Uddannelses- og Videnscenter, er der rigeligt at blive inspireret, provokeret og klogere af. Og giver man sig tid, kan undersøgelserne i den grad kvalificere den lokale samtale.

Menighedsliv kan aldrig reduceres til statistik

Når alt dette er sagt, skal det samtidig stå klart, at menighedsliv og præstegerning kan aldrig reduceres til statistik eller typologi – dertil er virkeligheden heldigvis for farverig og nuanceret. Den varme hånd ved et dødsleje, samtalen med hende der lige har mistet eller dem, der skal have et barn døbt, kan ikke gøres op i procentregning. Sagt på en anden måde: Tal, tællinger og typologi må aldrig stå i vejen for møde mellem præst og menighed. Men grundige undersøgelser kan inspirere og give os fastere grund under fødderne, når vi skal drøfte og bestemme, hvor selvsamme fødder skal bevæge sig hen i den lokale virkelighed. ■

brugte de indsamlede data til at klassificere, beskrive mønstre, udlede typer og ikke mindst fortolke og diskutere det, jeg fandt.

Det var dog ikke mit eget åbenlyse glashus, der holdt kritikken tilbage. Nej, jeg syntes og synes stadigvæk, at tællinger og de mange databaserede (kvalitative såvel som kvantitative) undersøgelser, der udkommer i disse år, er gavnlige, når vi skal drøfte, hvordan folkekirken skal se ud – både på

Poul Langagergaard
menighedsrådsmedlem, provstiudvalgsmedlem
og kirkekonsulent

Tal om kirken

– balancen mellem kvantitet og kvalitet

Konkrete cases fra Aarhus Vestre Provsti og Helligåndskirken

Folkekirkelig realitetssans indebærer to afgørende erkendelser:

- Hvis ikke det kan tælles, er det noget i retning af varm luft (kvantitet)
- Alt af værdi kan ikke nødvendigvis gøres op i tal! (kvalitet)

Der er en hårfin balance mellem kvantitet – og kvalitet. Og kun i den grad, at begge dele på den lange bane tilgodeses, er begge dele meningsfyldt til stede. Hvor kvantiteten presser kvaliteten ud – er kvantiteten i en kirkelig kontekst blevet ligegyldig.

Hvor kvaliteten presser kvantiteten ud – er kvaliteten blevet en sovepude for selvfedme, måske magelighed og egocentri.

Alt af værdi kan ikke nødvendigvis gøres op i tal!

Ny Testamente har flere ord for "tid": Kronos – betyder tid i udstrækning. Kairos – betyder tid som punkt, det gunstige øjeblik.

Det handler om at tilrettelægge sin Kronos på en sådan måde, at man er klar, når Kairos er gunstig.

En god gudstjeneste, et indholdsmæssigt udbytte, en åndelig berigelse – hører hjemme under Jesu løfte fra Matt 18,20: "For hvor to eller tre er forsamlet i mit navn, dér er jeg midt iblandt dem"! Det kristologiske nærvær begrænser sig ikke til store mængder af mennesker. Det er det fantastiske løfte, som kirken må leve under – og har levet under – i små kår,

modgangstider og nedgang. Og det er en styrke at kunne fastholde det.

En præst eller en sognemedhjælper, der sidder i to timer og har en dyb samtale med et sognebarn, der har store udfordringer, sorg, savn, nød o.l., er måske i gang med en afgørende kirkelig diakonal/sjælesørgerisk tjeneste. Men hvis man sidder sådan flere gange om ugen med samme person i uger eller måneder, så er det potentielt problematisk tidsanvendelse. Det er den realitetssans, kirken er nødt til at have i balancen mellem kvantitet og kvalitet.

Jeg har et mantra i egne kredse, hvor jeg har ansvar: Vi skal være knivskarpe i vores daglige tidsanvendelse i kirken (kvantitet) – for at vi, når vi skal have tid, har masser af tid (kvalitet)!

Det er kirkens daglige balance mellem kvantitet og kvalitet. Vi skal tilrettelægge vores samlede tid, Kronos, så klogt og skarpt, at vi er "hjemme", når det gunstige øjeblik er gunstigt, Kairos.

Alt af værdi kan ikke gøres op i tal – men...

Det er rigtigt, at kirken står for Ånd, Sandhed, Retfærdighed, Tilgivelse, Frihed, Glæde, Fred... Og vi må ikke definere kirken med så små og snævre rammer, at ingen af os kan være i dem.

Alt af værdi kan ikke gøres op i tal. Men...de betroede talenter og flere

Poul Langagergaard er cand. theol. og driver virksomheden Musskema.dk, som arbejder med hjælpere og redskaber til dialogerne mellem leder og medarbejder i private og offentlige virksomheder. Han var blandt initiativtagerne til netværket Kirkekonsulenter.dk i 2004. Har gennem mange år siddet i Helligåndskirkens menighedsråd og provstiudvalget for Aarhus Vestre Provsti.

andre steder viser også en vinkel, som er tvingende nødvendig at have med i vores forvaltning af det kirkelige arve-gods.

Alt af værdi skal naturligvis også gøres op i tal

Indledningsvis vovede jeg en påstand: Hvis ikke det kan tælles, er det noget i retning af varm luft (kvantitet). Den påstand skal vi lige smage lidt på.

Folkekirken er både en kirke – og en "virksomhed", hvor man har ansatte, som skal gøre et stykke arbejde på markedsvilkår med kontor, rengøring, praktisk arbejde, kirkegårdsdrift o.l. For at udmåle behov for ansat hjælp må man gøre tingene op i tal, hvor mange rum og kvadratmeter skal hol-

I 2012 gennemførte Aarhus Vestre Provsti en undersøgelse af samtlige aktiviteter gennem 12 måneder i alle sognelokaler i provstiets sogne, deltagelsen heri og forbrug af lønnede og frivillige ressourcer hertil. Denne undersøgelse viste et imponerende billede af, hvor meget provstiets sogne faktisk havde gang i gennem ugens hverdage.

des. Men også hvor mange mennesker der fylder lokalerne i ugens løb, for der er naturligvis langt mere træk på lokaler, som har 500 ugentlige brugere – end 50. Her skal man være skarpe på tal.

Men også på de bløde områder, kirkens aktiviteter, skal man være skarpe på tal: Hvis vi har en aktivitet, hvor 2-3 lønnede medarbejdere er inddraget i at stå for aktiviteten, og der kommer 5-6 personer pr. gang, så er vi nødt til at vurdere, om det på sigt giver basis for at fortsætte, eller man skal anvende ressourcerne anderledes. Svaret kan gå begge veje: Ja, denne aktivitet er så vital, at det er kræfterne værd! Eller nej, det er vi nødt til at omlægge, så vi får mere ud af de trods alt begrænsede menneskelige ressourcer, vi har.

Hvor mange ressourcer anvender vi for en gudstjeneste – og hvor mange kommer der så? Uanset hvor ubehageligt det kan føles at stille sådanne spørgsmål, så kommer vi som ansvarlige folkekirkelige aktører ikke uden om det. Og dybes set kan det være første skridt til at finde ny energi til et samlet løft lokalt og regionalt.

Det giver sig selv, at folkekirken har en stor udfordring, når fx flere hundrede millioner kroner om året på landsplan anvendes til underskuds-dækning af kirkegårdsdriften. Det kan ingen ansvarlige sidde overhørig i sogne og provstier.

To cases fra Aarhus Vestre Provsti og Helligåndskirken

I Aarhus Vestre Provsti har vi gennem flere år arbejdet meget med at skaffe valide tilgængelige data som et godt dialogredskab mellem sogn og provsti. Formålet har været dobbelt: At få dybere kendskab til de enkelte sogne og deres vilkår – samt give en gensidig inspiration på tværs af sognegrænser.

I denne artikel skal vi kun se på to af undersøgelseerne:

Foto: Helligåndskirken i Aarhus

I 2012 gennemførte provstiet en undersøgelse af samtlige aktiviteter gennem 12 måneder i alle sognelokaler i provstiets sogne, deltagelsen heri og forbrug af lønnede og frivillige ressourcer hertil.

Denne undersøgelse viste et imponerende billede af, hvor meget provstiets sogne faktisk havde gang i gennem ugens hverdage. Kirke i dag er i høj grad langt mere end gudstjenester om søndagene. Nøgletal fra undersøgelsen viser, at der på en gennemsnitlig uge er 138 aktiviteter og arrangementer med i alt 3.526 deltagere i provstiets sogne. På årsbasis var der i alt 141.031 deltagere til i alt 5.525 arrangementer, hvoraf 20% var kirkelig undervisning, 38% klubber og samværsgrupper, 7% andre sogneaktiviteter og 25% udefrakommende aktiviteter, som ikke havde menighedsrådet som direkte ansvarlig. Topscorer i sognene viser 44 ugentlige timers brug af kirkens lokaler i et enkelt sogn – og 740 deltagere pr. uge. Og hertil kommer så deltagere ved gudstjenester og kirkelige handlinger. Og endelig viser undersøgelsen, at der er lige så mange frivillige som lønnede engageret i aktiviteterne.

I januar/februar 2018 satte provstiet i forbindelse med budgetformøder med de enkelte sogne en undersøgelse i gang, som skulle afdække alder og køn på alle medlemmer og suppleanter i sognenes menighedsråd, antal frivillige til forskellige aktiviteter – såvel et hovedtal som et mere detaljeret indblik i, hvor meget træk der er på frivillige kræfter i sognene.

I skrivende stund er sognenes input ikke kommet tilbage, hvorfor jeg her kun skal vise et enkelt sogns konkrete tal, Helligånd Sogn.

Helligåndskirken har ca. 200 frivillige. Der er årligt 518 anledninger, hvor aktiviteterne har behov for frivillige. Disse frivillige er i gennemsnit engageret i 2,9 aktiviteter – og bruger i alt 64 timer pr. år i gennemsnit. Sammenlagt anvender alle Helligåndskirkens frivillige i alt ca. 12.000 timer som frivillige i kirken, og det svarer til ca. 6,7 fuldtidsnormering ekskl. ferie.

Frivillige og alles ønske om engagement af frivillige er naturligvis derfor en del af vores kirkes DNA og vitalt for, at vi kan løfte de opgaver, som vi skal løfte for at være kirke på vort sted. Menighedsrådet har således også udarbejdet en frivillighedspolitik, lavet en lille folder om frivillighedsopgaver som en vifte til inspiration for kommende frivillige samt nogle leveregler for frivillige i kirken – som ligger på hjemmesiden til fri inspiration: www.helligandskirken.dk.

Og hvad kan vi så bruge det til?

For det første bliver sognene klogere på sig selv, egne vilkår og muligheder gennem sådanne processer. For det andet giver det mulighed for inspiration på kryds og tværs af provstiets sogne. Og for det tredje får provstiudvalget et bedre indblik i, hvor der måske er særlige udfordringer, som vi kan bidrage med at løfte. ■

.....

Annette Brounbjerg Bennedsgaard

provst i Horsens Provsti

Skru på virkeligheden – skru på kirkeligheden?

Keder tal og tabeller dig? Tit keder tal mig fra først til sidst. Og jeg har mange gode fif til, hvad man give sig til, imens alverdens intetsigende tal med mikroskopiske forandringer bliver gennemgået minutløst af folk, der er forelskede i excel. Men så er der de andre tal. Dem, der skaber jordskælv og nye erkendelser. De tal, der ophæver vores "synsninger", tunnelsyn og ekkorum, som ingen undgår at blive indfanget af.

Jeg vil her give tre eksempler på tal, der har været afsæt for nybrud hos os i Horsens Provsti.

Kirken i midtbyen

I byerne er sognegrænser for mange mennesker ren fiktion. Det er dem, der ser rådvilde ud, når du spørger dem, hvilket sogn de hører til. De adskiller sig meget fra den lille procentdel af sognet, der har mange navne, f.eks. "kernemenigheden". For kernemenigheden betyder sognet meget. Som kernemenighed kender man navnet på både præst og organist, og kirkebladet bliver læst, og arrangementer sat i kalender. For netop denne præcise kirke, sognekirken, er min kirke, som jeg hører til.

Men for de fleste er det nærmest omvendt. Når barnet skal døbes, julehjælpen søges eller en koncert til i

aften findes, handler det helt enkelt om, hvor der er noget godt på tapetet. Et godt arrangement, god musik, en præst jeg synes om, et budskab der nærer mig, et sted hvor jeg hører til, fordi jeg får lov at "være med på holdet" som frivillig eller en "lugt i bageriet", der er værd at gå efter. Mon ikke det er et flertal af danskerne, der bruger kirkerne, som vi bruger byens parker eller fitnesscentre, nemlig som det nu lige flasker sig og passer bedst med logistikken, sommerhuset, livssituationen, alder etc. etc.

Men alligevel opfører vi os i kirkerne, som om vi var en kirke langt ude på landet, hvor sognebørn og kirke er

stolte og benovede over, hvor afsindigt meget de 3 kirker har på programmet. Og vi blev glædeligt overraskede over, hvor mange aktører kirkerne samarbejder med i løbet af et år. Men vi blev også chokerede! For vi fandt ud af, at vi i realiteten er kirke for en forholdsvis lille del af kirkens medlemmer. Søndag efter søndag står vi ellers på prædikestole og fortæller om et hav af velbesøgte arrangementer og siger, at ALLE er velkomne. Men når præsterne lavede en analyse af, hvilke målgrupper der rent faktisk kommer, stod det bøjlet i neon: Kirkens tilbud er reelt for børn, småbørnsfamilier og det grå guld. Det viste helt enkelt, at vi har en

blind vinkel for mennesker mellem 18 og 50 (hvis altså ikke de er så heldige at have små børn).

Samtidig viste Kirkefondets provsti-analyse, at 33 % i

midtbyen er mellem 20-34 år. 52 % er enlige uden børn, mens det i resten er provstiet kun er 38 %. Det viste sig også, at medianindkomsten er lavere end i resten af provstiet, og at der er en større gruppe studerende i midtbyen.

Alene tallet 33 % mellem 20-34 år satte et jordskælv i gang. Der er godt 30.000 mennesker i Horsens midtby, så det er 10.000 mennesker, og det

Det er godt at tro og håbe, men selv i kirken er det nogen gange rigtig godt at have kølige fakta på bordet.

viet sammen "som præst og menighed".

I de tre sogne i Horsens Midtby satte de 8 sognepræster og jeg os sammen til 3 møder, hvor vi gav os tid til at se på, hvem vi er som kirke her og nu, hvem vi er som borgere i byen, og endelig hvem vores kirkelige formater henvender sig til.

Vi blev alle (jeg selv inklusive) forbløffede på flere felter. Først blev vi

svarer vel til et godt stort sogn. En målgruppe vi fuldstændig overser!

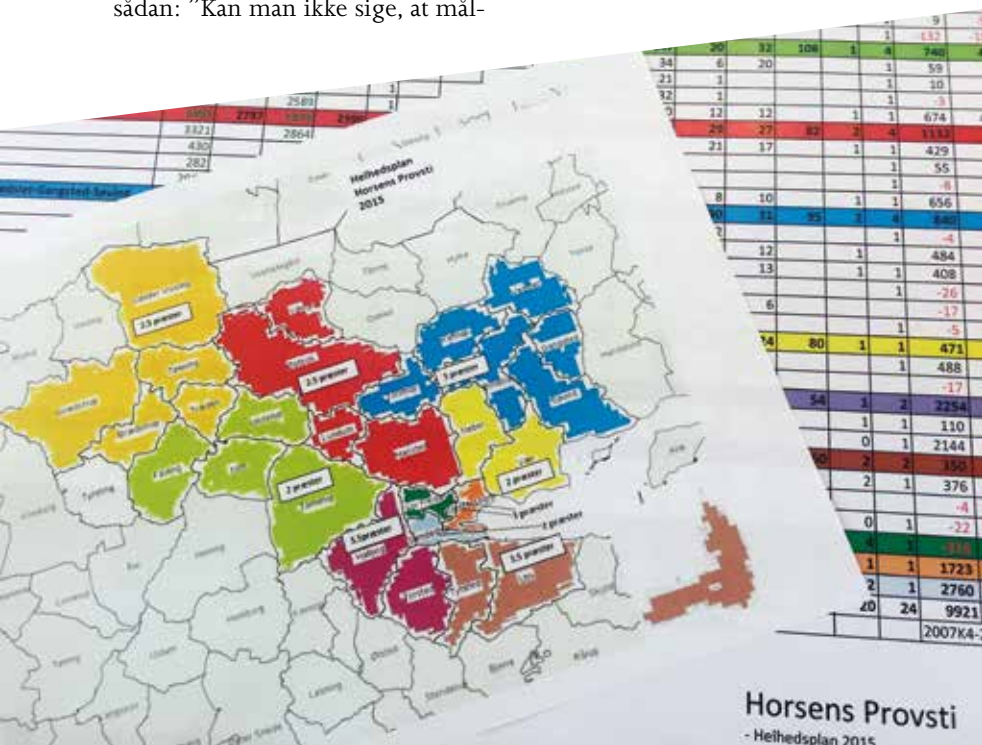
Derudover viste det sig, at præsterne tilsammen havde en lang række kontakter til andre i byen, som egentlig gerne ville et øget samarbejde med kirken, hvis kirken havde ressourcer til det. Så vi opdagede, at det er en art systemfejl hos os, at vi har tendens til at "copy-paste" de vellykkede arrangementer i nabokirken. Det er som om, vi har en tendens til at lave mere og mere for de målgrupper, som vi i forvejen har rigtig godt fat i. Vi savner derfor en bevidst prioritering, der sikrer, at kirkens ressourcer bevidst bruges, så kirken er relevant tilstede for så mange forskellige målgrupper og aldersgrupper som muligt.

En præst formulerede konklusionen sådan: "Kan man ikke sige, at mål-

styregruppe bestående af folk i aldersgrupper, der IKKE er en del af den faste kirkelige maskinrum, en nyanset præst med gå-på-mod, en tom kirke og masser af frihed og albuerum. Det er en stor glæde at have sat ressourcer af til målgruppen mellem 20-40 år. Vi er klar til succes og til at gøre storslåede fejl!

Mursten er pengegriske uden grænser

Ved at se på økonomien over en år-række, har vi opdaget, at murstenene har det med at sluge uanede ressourcer. Der er altid et kirkedige mere, der trænger til at blive renoveret, og vi kan

gruppen fra 20-34 år kalder på kirken?" Vi overvejede, om en eller flere af præsterne skulle have det som et indsatsområde. I stedet besluttede vi dog at ansætte en præst i en 4-årig periode til at udvikle kirkelige formater sammen med folk i målgruppen 20-40 årige. Projektet er finansieret af en projektpulje møntet på udvikling af relevante nye kirkelige formater. Det er et projekt, der kræver ufattelig risikovillighed, fordi ingen af os aner, hvordan de kirkelige formater skal se ud. Ingredienserne hedder: En dynamisk

altid sætte standarden en kende op. Så på bundlinjen er der ingen grænser for, hvor meget vi kan bruge på bygninger. Vi har derfor valgt at lave en projektpulje. En cigarkasse, hvor vi kommer penge i, som kun kan bruges til kirkeligt indhold. Det betyder, at vi lægger bånd på os selv og har besluttet, hvor meget vi må bruge til anlægsprojekterne. Det har betydet, at vi i år med større råderum, har brugt flere penge på kirkens indhold i stedet for at skrue op for PH-lamper og kirkediger.

Helhedsplan

Den demografiske udvikling gør, at nogle sogne bliver "for store" og andre "for små" i forhold til præstenormering. En tænketank med gode folk: præster, provstiuvalgsmedlemmer og jeg selv lagde hovedet i blød. Sammen kom vi frem til, at fremtidens bæredygtige enheder skal være større. Af hensyn til kirkelivet, menighedsrådsarbejdet og præsters dynamiske arbejdsvilkår. En bæredygtig enhed skal derfor bestå af mindst 2 præster og mindst 5000 indbyggere.

Herefter inviterede vi alle menighedsråd til et arbejds møde, hvor de fik præsenteret vores bæredygtige enhed, og tal for samtlige sogne i provstiet. Alle fik et "blankt kort" og udfordringen om at komme med bud på fremtidens enheder/pastorater. Samtidig fik alle udleveret et talmateriale, der fortæller, hvordan det står til. Er der vækst eller tilbagegang i indbyggertal? Er der flere eller færre kirkelige handlinger pr. præst? Tallene giver en indikation af, hvor sognet ligger i forhold til andre sogne.

Herefter gik alle hjem og arbejdede seriøst videre i menighedsrådet med udgangspunkt i spørgsmål a.l. "Hvor handler vi ind henne?", "Hvor kommer vi på plejehjem?", "Hvor går børn i skole?". Og hvert menighedsråd kom med forslag til, hvem man gerne ville "giftes med" i en fremtidig større enhed.

I 2015 fik vi lavet en helhedsplan for hele Horsens Provsti. Og det skal ikke være nogen hemmelighed, at det ikke kun er fryd og gammen at skabe nye pastorater. Det gør ondt at lave om. Og det kræver blod, sved, tårer og masser af god vilje. Men det giver mening! Og uanset om et sogn ønsker at komme til at indgå i et større pastorat eller ej, så giver det tilfredshed, at beslutninger bliver truffet på et informeret og rimeligt grundlag. Og at så mange som muligt er med til at overveje de relevante løsningsmodeller. Helhedsplanen lavede vi i 2015. Siden da er tre nye pastorater kommet til. Vi mangler fortsat at få skabt 2 pastorater. Det vil ske, når det er relevant.

Så hurra for informerende tal. Det er godt at tro og håbe, men selv i kirken er det nogen gange rigtig godt at have kølige fakta på bordet. ■

Dorrit Mikkelsen

cand.theol. og sognemedarbejder, Islev Kirke

Kirketællinger – og hvad de kan bruges til

Hvor mange var det nu lige, der var til konfirmationsgudstjenesterne sidste år? Skal vi have ekstra borde ind til "Gud og Spaghetti"? Er der forskel på besøgstallet til "Onsdagskredsen" forår og efterår?

Vi tæller kirkegængere, fordi vi skal. Tallene skal indberettes, så stiftet har noget at lave statistik på. Når pressen – igen – skriver om de tomme folkekirker, så kan tallene hives frem og forhåbentlig modbevise påstandene. To måder at anskue kirketællinger på, to tilgange til noget, der kan være et nyt-tigt redskab eller en sur pligt.

Vi har talt siden kirkens indvielse

I Islev Kirke har man talt gudstjenestedeltagere og altergæster lige fra kirkens indvielse i 1970. Siden 2015 har kirkerne i Helsingør Stift skullet tælle alle, som deltog i et eller andet i kirkerne, og det har vi gjort! Vi har talt skolebørn og pensionister, konfirmander og minikonfirmander, frokostdeltagere og arkitektstuderende.

Vi noterer tallene i to bøger, en med kirkelige handlinger og en med alt det andet. Kordegn og kirketjener tæller kirkegængerne. De andre arrangementer tælles af den, der står i spidsen for dem. Det skal indrømmes, at nogle er bedre end andre til at huske det, men når året er omme, har vi et godt indblik i, hvor mange mennesker der er gået gennem vores døre i glæde eller sorg, i forventning og spænding, eller bare fordi det var en del af deres opgave.

Når vi lægger tallene for kirkegængere sammen, kommer vi frem til, at

hvert medlem har siddet på kirkebænkene gennemsnitligt 1,6 gange til en gudstjeneste eller en kirkelig handling.

Det er ren statistik, altså den slags man slår modstanderne af folkekirken i hovedet med i mangel af bedre argumenter. Vi skal passe på ikke at forfalde til statistik for statistikens skyld. Vi skal huske at se menneskene bag tallene. Der ligger en spændende opgave i at omsætte statistik til handling.

Tallene kan bruges til planlægning

Der, hvor tallene kan bruges positivt, er i tilrettelæggelsen af arbejdet. Helt lavpraktisk i hvor mange salmeblade, vi skal trykke, hvor mange borde vi skal dække, og hvor stor en bus vi skal bestille. Men tallene kan også bruges til at belyse vores dækning. Bliver vores tilbud brugt? Skal vi opretholde en aktivitet, bare fordi den er der og nabosognet også har den?

Statistikkerne fortæller os, hvor mange der kommer, men ikke hvem de er, eller hvilken aldersgruppe de tilhører. Vi ved jo godt, at de mennesker, der deltager i højmesser, ikke eller kun i mindre omfang er de samme, som deltager i familiearrangementer.

Vi ved også, at den gruppe, der kaldes unge voksne, stort set ikke kommer i kirken.

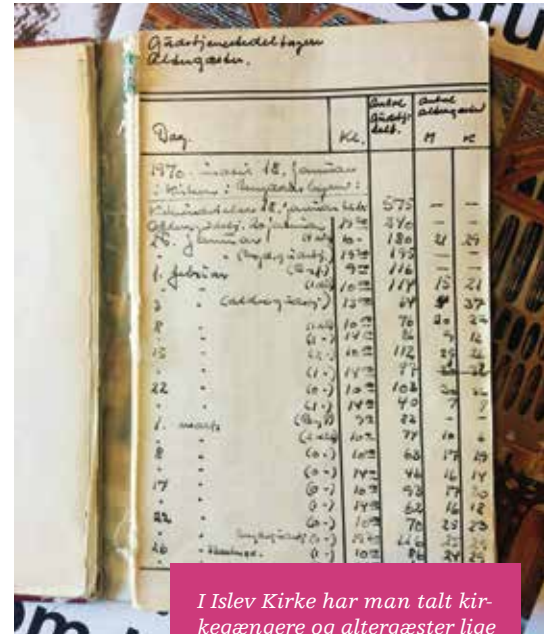

Foto: Islev Kirke

I Islev Kirke har man talt kirkegængere og altergæster lige siden kirkens indvielse i 1970. Her ses den første notesbog.

Her kommer sogneanalysen fra Kirkefondet ind i billedet. Den kan sammen med tællingerne bruges til at gennemgå og overveje vores tilbud set i forhold til sognets sammensætning.

Er der områder, vi har forsømt? Vi ved, at pensionister udgør ca. 25% af sognets indbyggere, og at omkring 1/4 af disse bor i enkeltpersonshusstande. Betyder det, at vi skal øge mængden af tilbud til ældre og ensomme?

Fra sogneanalysen ved vi også, at vores andel af unge voksne er under landsgennemsnittet. Det skyldes, at der hverken er uddannelser eller ungdomsboliger i kommunen. Det vil derfor næppe give mening at forsøge at lokke med tilbud målrettet denne gruppe.

Kirketællingerne giver ikke svar på alle spørgsmål. Det er en proces, der tager tid. Men sammenholder vi tællinger, sogneanalyse og maveførmelser, så kan vi se, at vi ikke er gået helt galt i byen i det, vi gør. Og det er da en meget god begyndelse. ■

.....

Anne-Mette Gravgaard

sognepræst, og

Lene Herbert

koordinator og kirketjener,
ved Davids kirke på Østerbro

At være i konkurrence MED SIG SELV

Davids Kirkes tællinger var medvirkende til, at kirken ikke blev nedlagt.

Oprindeligt var det alene pålagt kirkerne at rapportere antal altergæster pr. år til stiftet. I dag er dette dog blevet udvidet til i København også at omfatte deltagere i gudstjenester og kirkelige handlinger samt i andre kirkelige aktiviteter.

Da vi i Davids Kirke imidlertid selv var nysgerrige efter at vide, om der var fremgang, stilstand eller eventuelt tilbagegang i kirkegangen, havde vi allerede langt tidligere påbegyndt en mere detaljeret registrering i skemaform over deltagelse ved gudstjenester og kirkelige handlinger. Vi kunne nu se bevægelserne og overveje, hvad de måtte skyldes: hvilke helligdage og perioder året igennem, der var godt eller mindre godt besøgt, om udvidede musikalske udfoldelser ved gudstjenesten betød noget, og om tidspunktet for gudstjenesten gjorde en forskel for fremmødet.

Spændende konkurrence med os selv

I løbet af kort tid blev det til en spændende konkurrence med os selv, hvor kirkens personale foretog sammenlignende studier med tallene fra tidligere år og efterbehandlede oplevelser med kirkegangen i øvrigt. Davids Kirke har i mange år haft sin force som en undervisningskirke for skoleklasser og mennesker, der havde behov og tid til at fordybe sig og udforske meningen

med livet og andre filosofiske og teologiske emner. Vi er derfor af mange blevet opfattet som en profilkirke i det københavnske kirkeliv.

Det stod os efterhånden klart, at flere af de aktiviteter, der foregik i vores menighedssal også skulle tælles med: Vi havde studiekredse og foredrag med diskussioner, hvor deltagerne i allerhøjeste grad burde medtages som en del af kirkens menighed, da disse aktiviteter var og er en stor del af Davids Kirkes menighedsliv. Derfor begyndte vi også at medtage deltagerne i kirkens forårs- og efterårshøjskole ("torsdagsmenigheden") og i den ugentlige eftermiddagshøjskole ("onsdagsmenigheden") i egne rubrikker. De statistiske sammenligninger med os selv viste generelt en støt stigende deltagelse, og det stimulerede vores arbejdsglæde og fællesskabsfølelse. Viste en aktivitet en nedadgående tendens, lukkede vi den ned.

Tallene hjalp os

I 2012 figurerede vi imidlertid på listen over kirker i København, som var udset til nedlæggelse – nok ud fra en idé om, at der hér i Københavns mindste – og vist også billigste kirke – måtte være for få kirkegængere. Davids Kirke havde da i godt tre år været i fællessogn med to andre kirker med hvert sit speciale. I denne periode var der ikke vidererapporteret individuelle

tal for de enkelte kirker, men kun en samlet tælling for sognets tre kirker. Da vi nu var i fare for at blive lukket, kom vores nysgerrighed og den deraf udsprungne omhyggeligt førte interne statistik os til hjælp.

Ved at sammenligne den med stiftets officielle kunne vi nemlig læse, at det bl.a. var konfirmationer og eventgudstjenester, der skævvred gennemsnittet for deltagelse i højmesser i de københavnske kirker. Dette problem er efterfølgende løst ved ændring af optællingsskemaet, hvor gudstjenester med konfirmation har fået egen rubrik.

I samarbejde med Stiftsrådet blev det afdækket, at vi lå markant højere end først antaget mht. en stabil menighedsdeltagelse i søndagsgudstjenester. En efterfølgende sogneanalyse, foretaget af Kirkefondet i 2016, bekræftede dette, samt at vi levede op til vores egen målsætning: At Davids Kirke med sin kontinuerlige højskolevirksomhed gennem næsten 20 år udfyldte en væsentlig funktion i Københavns kirkeliv.

Kirkestatistik, ført omhyggeligt og uden snyd, kan således både bruges til at stille nysgerrighed, få en kirke til at ændre satsningsområder, skabe glæde og fællesskabsfølelse hos kirkens medarbejdere og menighed – og i sidste ende frelse en kirke fra nedlæggelse. ■

Ebbe Nachin Truels Jensen
menighedsrådsformand og kontaktperson
fra 2016 i Ballerup Sogns Menighedsråd

Brug TAL ordentligt!

Dette skrives under natteforhandlinger i Forligsinstitutionen, men det læses først, når overenskomstforhandlingerne forhåbentlig er vel overstået. Tal og statistik kommer hele tiden på bordet i et sådant forløb, og vi kender det også selv fra hverdagen og ved menighedsrådsmøder, hvor tal nogle gange bruges for at underbygge vores argumenter og belyse en situation.

At måle, veje og tælle skældes andre gange også ud, fordi vi måske lever i en tid, hvor vi føler, at alting skal tælles og effektiviseres, så vi måske bliver bange for, hvad alle de tal skal bruges til, så det er vigtigt at behandle tal ordentligt.

Tal kan vise udviklingen

Her i foråret var jeg på studietur fra Bilbao til Santiago de Compostella.

Godt nok kørte vi vanderruten i bus, men jeg er sikker på, at der sidder nogen på det spanske turistkontor i Galicien og Santiago og arbejder med helt utrolige tal fra perioden 1982 til i dag. I 1982 kom pave Johannes Paul 2. til Santiago som pilgrim, og senere blev Jacobsvejen udnævnt til "verdensarv" af Unesco. I 1990 kom 6 danskere til Santiago, og i 2015 kom der 2160 danskere ud af ¼ million pilgrimme fra 151 lande. I 2010 var det så populært at pilgrimsvandre til Sankt Jacobs grav, at vi fik en dansk julekalender med 24 afsnit af vandringen på Caminoen. Viser dette og disse tal, at vi har fået en religiøs vækkelse i Europa? Er vi blevet mere katolske? Eller er det en del af tiden med, at det kun handler om den enkeltes udvikling og oplevelser og ikke så meget om fællesskabets udvikling? På kontoret i Santiago har

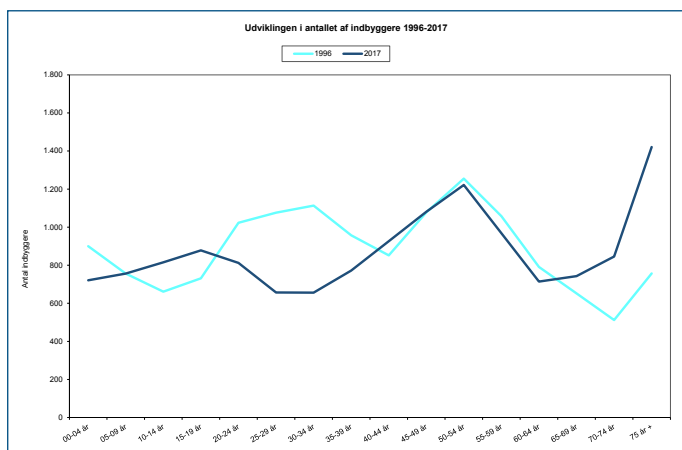
man spurgt pilgrimmene om, hvorfor de vandrede. Hele 48 % svarede, at de vandrede af religiøse grunde.

For at stimulere "vækkelsen" endnu mere har man tilføjet "jubelår" i de år, hvor Sankt Jacobs fødselsdag den 25. juli falder på en søndag. Antallet af kirkegængere i katedralen i Santiago er i hvert fald eksploderet i denne periode, så den nu besøges af 2.000 kirkegængere på alle ugens dage. Sikke en kirketællingsrapport de har fået derude i forhold til vores 47 kirkegængere sidste søndag!

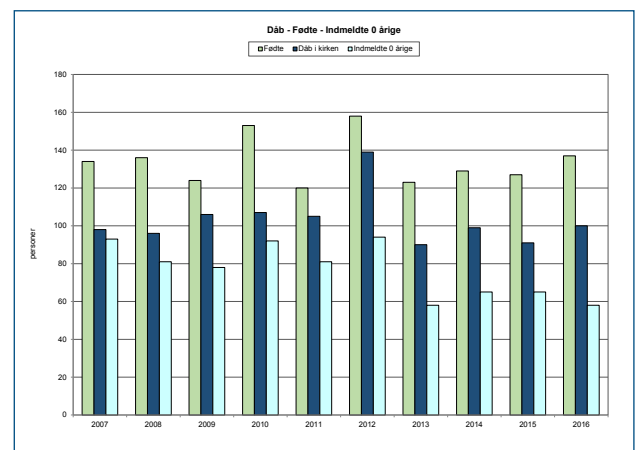
Tal viste, hvilke befolkningsgrupper vi skal satse på

Ballerup Kirkes aktivitetstillingsrapport og sogneanalyse fra Kirkefondet viste jo desværre slet ikke disse høje tal, men kunne vi bruge dem alligevel, da vi modtog dem i foråret 2017?

Figur A

Figur B

Mange af os mente jo nok, at vi kendte vores sogn, så hvorfor egentlig alle disse tællinger og analyser endnu en gang?

Vores sogneanalyse over befolkningssammensætningen fra 1996 til 2017 viste bl.a. følgende tal og graf for de 2 år (Se figur A).

Der er 2 steder, vi lige kan fokusere lidt mere på i denne graf. Aldersgruppen mellem ca. 18 og 35 år, samt gruppen fra 60 år og opefter. Den første gruppe – de unge voksne fra 18 år til de 35-årige – tales der jo meget om, at vi i folkekirken skal prøve at fastholde i menighedens virke. Der er ingen tvivl om vigtigheden af dette, men grafen viser os også, at denne aldersgruppe netop er faldet i vores sogn rent befolkningsmæssigt i forhold til 1996. Der sker altså en fraflytning fra sognet og kommunen som helhed for denne aldersgruppe, hvilket viser, at kommunen ikke ligefrem er en uddannelses- og bosætningsby for de unge. Vi behøver måske altså ikke helt at fortvivle over en mindre deltagelse fra denne gruppe, hvor der i de sidste 10 år næsten er sket en halvering af antallet af disse personer i sognet. I hvert fald skal vi nøje overveje, hvilke kræfter og ressourcer vi vil sætte ind på dette område.

Den anden gruppe fra de 60-årige og opefter viser en bemærkelsesværdig kraftig stigning i de sidste 10 år. Selv om vi godt ved, at befolknings-sammensætningen i Danmark viser, at vi bliver flere og flere ældre, så er det en markant stigning i vores sogn for denne gruppe. Heldigvis har vi også mange fra denne aldersgruppe i menigheden, men tallene viser, at det er meget berettiget at arrangere endnu flere tiltag her. Andre tal viser desuden, at vi kan og bør gøre endnu mere og måske især satse på aktiviteter i dagtimerne for denne gruppe, for 1/3 af alle sognets beboere er faktisk ”hjemme” i dagtimerne!

Forøget dåbsindsats på baggrund af tal

Den anden graf viser en dåbsstatistik ved figur ”Dåb-Fødte-Indmeldte 0-årige” (figur B). Først bliver man lidt lettet, når man ser, at sognet kun ligger en anelse under landsgennemsnittet mht. antal døbte. Men ved at se nærmere på udviklingen fra 2007 til

2016 med særligt fokus på antallet af dåb og antallet af indmeldte, så viser dette, at vi måske nok døber som landsgennemsnittet, men vi har mange flere dåb fra folkekirkemedlemmer udenfor sognet. Med andre ord så er vi i underskud mht. vores egne sognebørns dåb! Dette har netop bevirket, at vi sætter en forøget dåbsindsats kraftigt på dagsordenen fremover. Vi har

som så mange andre babysalmesang, ”Gud og Spaghetti” og Minikonfirmander, men vi har måske forsømt en mere aktiv dåbsindsats blandt egne sognebørn, fordi vi jo ”lå pænt” i forhold til landsgennemsnittet på området.

Kvalitetsudvikling af nuværende aktiviteter

En søndag eftermiddag i april måned var jeg på vej til koncert i vores kirke og blev mødt på vejen af nogle lidt skuffede gæster, der ikke havde fundet plads. Helt tæt på kirken så jeg en gruppe på 10-20 personer i og udenfor våbenhuset. Her var tælling slet ikke nødvendig, for fuldt hus er 150 personer, siger brandmyndighederne. Der var jo en hel juleaftenstemning i den fulde kirke, det var trods manglende plads en dejlig oplevelse.

Nogle vil sige, at vi slet ikke skal lave disse aktivitetstællinger, at tællingerne er overflødige. Her synes jeg, at det er vigtigt at gøre opmærksom på,

at tællinger ikke laves for, at vi skal lave endnu flere aktiviteter – men måske snarere, at vi ved at bruge tallene ordentligt, kan kvalitetsudvikle de nuværende aktiviteter. Vi laver i hvert fald ikke tællingene for at slå nabosognet oven i hovedet, for 2 sogne kan slet ikke sammenlignes, da der kan være vidt forskellige forudsætninger i sognene. Det nytter jo heller ikke at sammenligne katedralens tal fra Santiago med Københavns Domkirkes tal.

Hvis man er lidt træt af alle aktivitetstællingerne, kunne man jo så bare foretage dem hvert andet år, for tallene giver altså et meget godt og brugbart billede af aktiviteterne i menigheden.

Meget positivt at hente i tal

Den store sogneanalyse fra Kirkefondet kan man lave med større mellemrum og så kun supplere med en opdatering en gang i mellem. Så bøj dig gerne over tallene – og så kan du roligt rette ryggen op bagefter, for der er meget positivt at hente, hvilket bl.a. disse 2 sidste ting vil fortælle:

”Nok har folkekirken mistet syv procent af sine medlemmer det seneste årti, så kun 75,9 procent af alle danskere er medlemmer i dag. Men ser man kun på andelen af personer med dansk oprindelse, som er medlemmer af folkekirken, er tilbagegangen anderledes beskeden. Hvor 89 procent af alle såkaldt etniske danskere i 2008 var medlemmer af folkekirken, er det tal i 2017 kun faldet til 85,9 procent!” (Tal fra artikel i Information 8. maj)

Det andet positive regnestykke får vi ved at vende tilbage til Santiago og pilgrimstallene. Måske synes du, at det var et meget lille antal danskere, som havde været pilgrimme der i 2015. Sølle 2160 personer! Men hvis du nu regner lidt på det og gør tallet op efter befolkningsantal i de enkelte lande, så kommer Danmark faktisk med dette tal ind på en flot 3. plads blandt landene med flest pilgrimme i Santiago.

Som nogle måske ved, er der tre tilladte måder at gennemføre sin pilgrimsfærd på. Man kan gå på sine to ben, man kan tage en cykel, og så kan man ride på hest eller æsel. Så jeg og os ”snydere” i bussen dernede tæller altså ikke med i denne statistik.

Rigtig god arbejdslyst – også med tal, men brug dem ordentligt! ■

Berit Weigand Berg
udviklingskonsulent i Kirkefondet

Praktisk kirkeforskning

Et værktøj til at blive klogere på egen virkelighed

Sogneprofiler, kirketællinger og medlemstal. Alle disse tal er gode redskaber, når vi ønsker at få et indblik i 'hvem', der er folkekirken. Men tallene kan ikke altid stå alene. For meget af folkekirken forstås også igennem et 'hvordan'. Hvordan opleves det at komme i kirken? Hvordan opleves det at være naboer til kirken? Hvordan opleves det at være fast kirkegænger juleaften? Flere teologer har derfor taget sociologien til sig og givet den et tvist, sådan at vi lærer at stille spørgsmål, som er relevante netop for os som kirke.

Som kirke har vi ofte en fornemmelse af, hvad vi gerne vil. Vi skal alle skrive lidt om det hvert år, når vi laver budget, men nogen har arbejdet med det mere gennemgribende igennem en visionsdag eller måske ligefrem et helt visionsforløb. Det hænder dog, at disse visioner og det store antal timer af arbejde, der ligger bag dem, virker meningsløse. Måske fordi vi ikke har gjort os bevidst om, hvad vi skal gøre for at opnå visionen. Måske fordi visionen ikke er afstemt både efter 'hvem' og 'hvad'.

4 gode spørgsmål

Den amerikanske teolog Richard R. Osmer vil gerne lære os at stille fire spørgsmål til de ting, der sker i vores egen kirke. Hvad sker der? Hvorfor sker det? Hvad vil vi gerne, at der skulle ske? Hvordan får vi det til at ske? Når han spørger til "Hvad sker der?", så handler det ikke kun om, hvad der kan læses ud af kalenderen på kirkesiderne eller i kirkebladet. Men det handler i høj grad også om den stemning, der er til stede under arrange-

En af de 3K-studerende fandt gennem sin undersøgelse ud af, at de unge synes, at SnapAndagt via SnapChat fungerer ret fint til at formidle andagter til netop unge.

Foto: Kirkefondet

menterne. Når vi sammenholder det spørgsmål med spørgsmålet "Hvad vil vi gerne, at der skulle ske?" kan vi ret hurtigt danne os et indtryk af, om vi har fundet en måde at arbejde med tingene på, som svarer til vores vision.

Interviews om tro og kirke

For at arbejde med hvordan man kan blive klogere på sin egen kirke og kontekst, har 3K-uddannelsen og Kirkefonden i løbet af foråret 2018 afviklet et pilotkursus i "Praktisk kirkeforskning" som valgfag på 3K. De studerende havde på forhånd godt kendskab til forskellige interviewteknikker, sådan som de bruges mange steder. På dette kursus valgte vi derfor at lægge særligt vægt på, hvad det er der sker, når man interviewer mennesker om deres tro og deres kirke. En anden amerikansk teolog Mary Clark Moschella har vist, hvordan det at interviewe mennesker om deres tro meget ofte kommer til at minde om en sjælesorgssamtale. Og det er, iflg. Moschella, helt i orden. Det kræver blot, at vi har en tydelig aftale med den, vi interviewer, hvad vi vil tale om, og hvad det skal bruges til.

Det er vigtigt at forstå, at den anden ikke blot er en "datakilde", men netop er en person, der frivilligt svarer på spørgsmål og oplever det som en ægte begivenhed. For en del af de studerende blev dette aspekt så interessant, at de valgte at lave undersøgelser inden for det område, som de måtte indrømme, at de havde en fordom imod. Dette kom ret tydeligt til udtryk i de artikler, som de skrev som eksamensprojekter. En studerende fandt fx ud af, at folkekirkemedlemmer slet ikke er så afvisende overfor frikirker, som hun troede. Og en anden fandt ud af, at de unge synes, at SnapAndagt via Snapchat fungerer ret fint til at formidle andagter til netop unge.

På jagt efter kirkens 'hvordan'

Når vi går på jagt efter kirkens 'hvordan', giver vi ganske enkelt mennesker en mulighed for at fortælle os, hvordan verden ser ud, set med deres øjne. Og mens grundig forskning har meget godt at tilbyde, så kan man komme i gang med mindre. Jeg vil her komme med forslag til, hvordan man ret let kan komme i gang:

Spørg dem, der kommer

I Risbjerg Kirke fik man den idé, at man ville høre fra dem, der kommer i kirken til julegudstjeneste. Mange af dem kommer troligt år efter år, og de kommer i god tid for at være sikker på at få en plads. Vi arbejdede lidt med, hvordan spørgsmålet skulle formulere-

Når vi går på jagt efter kirkens 'hvordan', giver vi ganske enkelt mennesker en mulighed for at fortælle os, hvordan verden ser ud, set med deres øjne.

res. Ønsket var, at kirkegængerne skulle føle, at de blev opfattet som relevante og værdifulde. Resultatet blev et ganske enkelt spørgsmål. Efter et indledende "Kære deltager til julegudstjenesten. Velkommen" lød spørgsmålet: "Hvad kan du også bruge Risbjerg Kirke til?" Overvældende mange valgte at besvare spørgsmålet, og der kom mange brugbare svar. Lige fra "Snak om Gud og tro" over "Jul for hjemløse" til ønsker om studiekredse om ikoner og gospelkor. Og derimellem var der ønsker om fællesspisning, ønsker om mere for børn, ønsker om mere moderne musik og meget mere. Risbjerg Kirke har nu et godt billede på, hvad der rører sig af ønsker blandt en stor gruppe af kirkens brugere, og – ikke mindst – deltagerne ved julegudstjenesterne er blevet set som mere end blot statistiker på en af årets travle kirkedage.

Spørg dem, der ikke kommer

Hvis man gerne vil lidt dybere ned i samtalen, er "lytterunder" meget brugbare. De kræver en del forarbejde, men det tjener sig hurtigt hjem igen. Et forarbejde er at granske sogneprofilen godt. Hvad viser den om sognet? Er der grupper i sognet, som nok er medlemmer af kirken, men som aldrig kommer der? Er der flere unge end landsgennemsnittet, fordi sognet ligger i en studieby? Er der flere ældre, fordi sognet har kommunens største plejehjem? Er der boligområder i sognet, hvor kirken stor set ikke er i kon-

takt med beboerne? Næste skridt i forarbejdet er at finde ud af, hvad I gerne vil have svar på fra netop denne gruppe. Tredje skridt er at finde ud af, hvordan I kan komme i kontakt med dem. Og derefter handler det om at finde en form, som er egnet til lige netop den gruppe. Vil det passe sig

godt med et 'ost og rødvin-arrangement', så er det oplagt at invitere dem på det. Men måske skal I mødes med dem et andet sted, hvor det er mere oplagt for dem at komme. Når I har fundet et passende sted og et godt tidspunkt at mødes med nogen, så giv jer god tid til at lytte. Det er måske første gang, at disse mennesker får

mulighed for at tale om tro og kirken. Så giv dem lov til at tale sig varme.

Skab noget sammen

En tredje mulighed er at lære hinanden at kende ved at skabe noget sammen. Her er fokus lidt anderledes end ved de to første forslag. For hvor de to første gav os nogle svar, som vi kan bruge til at være bedre kirke eller mere kirke for vores lokalområde, så sætter dette forslag fokus på, hvordan vi kan være kirke sammen med vores lokalsamfund. Det begynder med et ret enkelt spørgsmål: Hvad kan vi gøre sammen? Det er en af de idéer, der ligger bag forskningsmetoden 'aktionsforskning' og i særdeleshed 'teologisk aktionsforskning', som man dog meget let kan bruge uden at gå i gang med det store forskningsprojekt. Det er en tilgang, der for mange vil kræve, at de skal finde en del mod frem. Fordi vi med det spørgsmål stiller os ret sårbar overfor den eller dem, vi spørger. Der er jo en reel mulighed for, at vi bliver afvist. Men hvis vi finder modet til at sætte os ud over denne frygt for afvisning, så er der meget at lære igenem fællesprojekter. Hvad kan kirken lære om sognet igennem et samarbejde med den lokale brugs, den lokale børnehave eller musikskolen? Metode kræver mod – og tålmodighed – og åbenhed. Men den giver til gengæld stor indsigt i 'hvordan', vi kan være kirke helt lokalt. ■

Rikke Weissfeld
sognepræst i 'Kirken i Ørestad'

En bydel får sin egen kirke

Baggrunden for at åbne et kirkerum i Ørestad.

I 1990 boede jeg på Grønjordskollegiet på Amager. Jeg gik i skole på Frederiksberg, og der var kun én bus, og det tog 50 minutter at komme i skole... Fra 8. sal på kollegiet var der en fantastisk udsigt over fælleden, og udsigt til alt det, der er Ørestad i dag, men den gang var der kun grønt og natur så langt øjet rakte... I dag, så mange år efter, er Grønjordskollegiet der stadigvæk... Men det er vist også det, intet er ellers som dengang, ALT andet er forandret.

DR byen ligger lige ved siden af kollegiet nu. Der er metro, så man kan komme til stort set alle steder i resten af København på meget kort tid. Den tid med en rejse på 50 minutter for at komme til Frederiksberg er forbi.

Og så er der Ørestad. En by i byen... En by på kanten af fælleden. En ny by, et nyt kvarter – Ørestad.

Vokseværk i sognet

1. januar 2004 havde Islands Brygge sogn 7167 indbyggere, og et estimeret tal på medlemmer af folkekirken dengang var på omkring 4500. I Ørestad var der slet ingen mennesker, for Øre-

stad var endnu ikke. De første beboere rykkede ind i løbet af 2004.

I dag i 2018 er der 13.991 medlemmer af folkekirken i Islands Brygge sogn, hvor sognet rummer både Bryggen og Ørestad. Og det samlede antal indbyggere er 26.193.

Både Bryggen og Ørestad er vokset markant, og Ørestad vokser stadig. Der bygges og bygges, der er kraner alle vegne, og hver gang man kommer et sted hen igen, er der sket noget nyt.

Når man starter ny kirke og nyt kirkeliv op, har man en helt unik mulighed for at tænke lidt ud af boksen, for 'plejer' er ikke død, 'plejer' har slet ikke været der!

Mentaliteten i Ørestad

Jeg har nu været ansat, som den første fuldtidsansatte præst i 'Kirken i Ørestad' siden 1. januar 2018. Selvom jeg stadig er ved at lære mentaliteten i Ørestad at kende, synes jeg allerede, at jeg har en fornemmelse af, hvem det er, der bor her.

Ørestads beboere har en pionerånd omkring deres kvarter. De har taget et bevidst valg om at bo her, de kunne

have valgt andre steder, men de har valgt at bo her. De bruger fælleden og naturen flittigt mange af dem. De er stolte af deres bydel. De er medlem af forskellige Ørestadsgrupper på de sociale medier, hvor de udveksler erfaringer og bytter møbler og tøj og deler billeder af byen. Der hersker en solidaritetsfølelse, man hjælper hinanden. Alle er bevidste om, at de er med til at bygge historie op sammen. Ørestads historie.

Kirke i lejede lokaler

En by skal have boliger, skoler, butikker, kontorer, hoteller, biograf, bibliotek... Og en bydel, der rummer så mange mennesker, skal også have deres egen kirke.

En kirke tager dog tid at bygge, og hvad skal der så ske i mellemtiden? Folk skal stadig giftes, have deres børn døbt, og gå i kirke om søndagen. For slet ikke at tale om at deltage i børnegudstjenester, koncerter, salonaftner, menighedsfællesskab!

Derfor lejede menighedsrådet i Islands Brygge Sogn sig ind i Bjarke Ingels berømte bygning 8-tallet, som ligger på Robert Jakobsensvej 72 i Ørestad Syd. Der er ca. 300 kvadratmeter, og lokalerne var rå og helt tomme. Heldigvis var der højt til loftet! Vi har valgt at beholde det rå, at omfavne den stil som det øvrige Ørestad også

bærer præg af. Tidligere havde bygningen huset et ejendomsrådgiverfirma, kontorer og et rejsebureau. Nu skulle der være kirke!

"Vi skal være til stede i nærmiljøet, vi skal vise, at vi vil og kan gøre en forskel. Vi skal vise, at evangeliet har noget at byde ind med i en moderne virkelighed, at mennesker i dag har brug for Gud. Det er et privilegium at være med til, og det er hårdt arbejde på samme tid", skriver Rikke Weissfeld, der er ansat som sognepræst i den nye kirke.

Nu er vi i gang!

Vi indviede 'Kirken i Ørestad' den 15. april med deltagelse af biskop Peter Skov-Jakobsen. Alteret, døbefonten og prædikestolen kom 4 dage før... Der kom 130 mennesker til indvielsen, og 100 af dem kunne sidde ned. Vi lejede en pølsevogn til at holde udenfor, så folk kunne få noget at spise efter gudstjenesten.

Og nu er vi i gang! Vi har højmesse hver søndag kl. 11, vi starter børnegudstjenester og voksenarrangementer op om kort tid, vi har allerede 2 babysalmesangshold, og konfirmanderne begynder i september. Vi er midt i processen med at hyre kirketjener og sognemedhjælper. Vi er i gang!

Menighedsrådet har vedtaget en højmesseliturgi, som vi prøver af de næste 6 måneder, og derefter evaluerer vi. Bl.a. så har vi valgt at sidde ned under tekstlæsningerne (så lytter man bedre) og stå op, når vi synger (så synger man bedre). Der er frivillige fra menigheden, der læser ind- og udgangs bøn. Vi bruger rigtigt brød under nadveren. Vi har valgt et alter, der står på en måde, så man kan stå både foran og bag det. Vi har øget fokus på nye salmer. Alt sammen tiltag som vil blive evalueret, når vi har prøvet dem af...

Unikke muligheder

Når man starter ny kirke og nyt kirkeliv op, har man en helt unik mulighed for at tænke lidt ud af boksen, for 'plejer' er ikke død, 'plejer' har slet ikke været der!

Som præst har jeg nogen gange oplevet, at 'plejer' bliver behandlet, som om det er teologi, men det problem er der selvsagt ikke her, og menighedsrådet i Islands Brygge sogn er også bevidste om de unikke muligheder, der er for at prøve nyt. Det behøver egentlig ikke at være specielt revolutionerende, men det er sundt og

giventigt at tænke over, hvorfor man gør noget, om det er, fordi man 'plejer', eller fordi det er god formidling af evangeliet, som jo er vores primære opgave.

Som kirke ønsker vi at række ud og byde ind. Vi vil gerne, at Ørestads beboere gør brug af deres kirke. Det er der en del, der allerede gør. I skrivenede stund har vi en måneds tid efter indvielsen haft 5 dåb, 1 vielse, og der har været mellem 20-70 til søndagens højmesser.

Det tegner lovende, men det er klart, at vi har en stor opgave foran os, for jeg tror ikke, det er gået op for alle beboere i Ørestad, at der overhovedet er en kirke, endside at de kan bruge den til noget. Den slags tager tid!

'Kirken i Ørestad'

Vi skal være til stede i nærmiljøet, vi skal vise, at vi vil og kan gøre en forskel. Vi skal vise, at evangeliet har noget at byde ind med i en moderne virkelighed, at mennesker i dag har

brug for Gud. Det er et privilegium at være med til, og det er hårdt arbejde på samme tid.

Foran os ligger også en anden vigtig opgave. Vi skal – i løbet af de næste 5-7 år – have bygget en helt ny kirke i Ørestad. Der er reserveret en grund skråt bag arenaen, og den bliver snart købt. Det er det første skridt. Der bliver mange forberedelser, der skal vælges en arkitekt gennem en konkurrence, og kirken skal bygges.

Hvis alt lykkes, så har vi en menighed, der flytter med over i kirken, når den er færdigbygget.

Da jeg boede på Grønjordsskollegiet var Ørestad ikke. Nu er den her, og de bygger stadig, og Ørestad bliver mere og mere helstøbt. Den vil overleve os, der lige nu er med til at forme den, og 'Kirken i Ørestad' vil stå til fremtidige generationer og forhåbentligt vidne om, at evangeliet om Jesus Kristus ikke kun er noget, der skete i fortiden, men er noget, der i den grad hører fremtiden til. ■

GLIMT FRA EN studietur til Holland

30. april-3. maj var Kirkefondet arrangør af en studietur til Amsterdam. Udviklingskonsulent Berit Weigand Berg, der havde planlagt turen, fortæller her lidt om, hvilke erfaringer de kunne tage med hjem.

Hvad gør man, når medlemsprocenten er lav, og kontakten med samfundsudviklingen er ringe? I Holland var man klar til at lukke kirker, men man var ikke klar til at lukke kirken. Derfor har man bl.a. skabt projektet: "100 Pionerer". Målet er at skabe 100 kirkeprojekter fordelt over hele Holland – i storbyer, forstæder, købstæder, pendlerbyer og landsbyer. Projektet har nu været i gang så længe, at mange projekter er godt i gang, nogle er på tegnebrættet, og få er blevet lukket igen.

Den danske situation er på mange måder anderledes end den hollandske. Men netop fordi hollænderne har tænkt "Vi må gøre noget", er der meget inspiration at hente. Både i de overvejelser de har gjort sig, men også i de konkrete projekter og erfaringerne fra disse. Derfor drog Kirkefondet på studietur med en gruppe på 25 bestående af menighedsrådsmedlem-

mer, projektansatte, præster, provster og ph.d. studerende fra sogne, hvor der har været eller vil komme stor befolkningstilvækst.

Hvert projekt har sine egne ildsjæle og sine egne drømme. Nogle havde defineret dem som visioner og strategier. Andre har – efter dansk inspiration – udvalgt sig nogle dogmer. Og nogen bruger nærvær og fællesskab til at finde vejen frem. Fælles for dem alle var en længsel efter at være relevant for mennesker – også dem, der ikke kommer i kirken. Rikko Voorberg, der er skaber af projektet "PopUpKerk" sagde det på denne måde: "Hvis ikke det glædelige budskab opleves som glædeligt for dem, der hører det, bliver kirken en hobby for dem, der allerede kommer i kirken".

Hollænderne mener, at kirken skal ud og være i lokalsamfundet. I nogle af projekterne bliver dette omsat meget konkret. Som i Almere Poort, hvor

en kirke på hjul, der kører ud i lokalområdet, parkerer, hvor der sker noget. Eller som selv sætter noget i gang såsom lysoptog Mortensaften. Andre steder handler det om at lægge en kirke lige der, hvor man ikke forventer det. Som en café midt i det finansielle område, der drives som socialt entreprenørskab, og hvor der igennem forskellige arrangementer stilles spørgsmål til, hvad talent og værdi er, og hvad det skal bruges til. En menighed vil ikke eje egen kirke, men altid kun være gæst for at forstå, hvad det vil sige at være afhængig af andres velkomst. Og en kirke, som har skabt et tomt butikslokale om til et sted, der fint fungerer som både café, forsamlingshus, udstillingslokale og kirke, og hvor målet er at deltage i så meget af det, der foregår i lokalsamfundet som overhovedet muligt.

Turen satte mange gode tanker i gang blandt deltagerne. Om hvad der er udfordringen i Danmark, og hvad der er vores muligheder. Og om hvordan vi i Danmark har været gode til at åbne kirkens døre med mange forskellige gudstjenester og arrangementer inde i kirken og friluftsgudstjenester uden for kirken. Men hvor vi endnu kun i det små er i gang med at finde ud af, hvordan vi kan være kirke sammen med lokalsamfundet også i hverdagen!

Berit Weigand Berg

Nyt fra Kirkefondet

Sommerferie-lukket!

Kirkefondets kontor holder lukket i ugerne 28-29-30!
Vi ønsker alle en rigtig god sommer!

Ph.d.-afhandling om "at kirke alene"

Onsdag den 9. maj forsvarede Karen Marie Leth-Nissen, der er medlem af Kirkefondets bestyrelse, sin ph.d.-afhandling med titlen "Churching alone" – at kirke alene.

Gennem indgående empiriske studier i form af interviews etc. har hun afdækket, hvordan danskerne brug af folkekirken er under forandring. Begrebet "at kirke alene" dækker bl.a. over, at folkekirken og dens mange tilbud er noget, som danskerne vælger til, og ikke noget som de som før i tiden føler sig forpligtet på.

Karen Marie påviser, hvordan folkekirken langt hen ad vejen har tilpasset sig denne virkelighed med moderne, individualistiske forbrugere ved at være en mere serviceorienteret kirke med mange tilbud rettet mod en bred vifte af målgrupper.

Vi ønsker hende hjertelig tillykke med den nye titel!

Tema for næste nummer af "Kirken i dag":

Kirke og kunst

Streetgudstjeneste og kirkeskib i en uge i Nordhavn

2. pinsedag inviterede Hans Egedes kirke i samarbejde med Kirkefondet og Holmens-Østerbro provsti til Streetgudstjeneste med jazzorkesteret "Hot five". Streetgudstjenesten blev en musikalsk byvandring med jazzmusik og små stop undervejs med salmesang, korsang fra et færøsk kor og mini-prædiken.

Streetgudstjenesten var første led i en række aktiviteter, som skulle gøre kirken synlig og nærværende i Nordhavns-området, hvor der allerede nu bor ca. 2500 mennesker. Kirkens aktiviteter fortsatte i ugen efter pinse, idet Hans Egedes kirke med støtte fra Kirkefondet havde lejet skibet M/S Langø, som ugen igennem lå placeret ved Sandkaj Brygge som "kirkeskib".

Der var spændende aktiviteter bl.a. "sejlende børnetime" med fortælling og fællesspisning om bord, "Drop-In Babysalmesang", "Salonaften om identitet" og en romantisk koncert af internationalt format med sejltur. I løbet af ugen var mange af de nye beboere forbi "kirkeskibet" eller deltog i aktiviteterne.

Kirkefondet er gået aktivt ind med støtte til dette projekt i Nordhavn (ligesom vi gør i Sydhavn), fordi vi gerne vil fremme, at de mange nye beboere på forskellig vis kan møde og opleve kirken i de nye byområder – også længe før der er en blivende kirkebygning. Som Michael Larsen, formand for Hans Egedes Kirkes menighedsråd, skriver, så er "formålet med kirkeskibet og arrangementerne i ugen efter pinse, at komme i dialog med kvarterets beboere om den kommende kirke."

Nye "bogmærker"

I forbindelse med at Kirkefondet havde en stand på Landsforeningen af Menighedsråds årsmøde den 8.-9. juni har vi udgivet to nye "bogmærker" med gode råd til, hvordan man kan lave lytterunder ved at invitere forskellige grupper af mennesker i sognet, og gode råd til, hvordan man kan bruge forskellige anledninger til at invitere folk i kirken. Bogmærkerne kan bestilles gratis på www.kirkefondet.dk eller ved henvendelse til Kirkefondet på tlf. 33 73 00 33.

10 GODE IDÉER
til at tale om kirke og tro

10 GODE SPØRGSMÅL
når I vil lytte til lokalsamfundet

1. Helligtraktater
Kirken har sine helligtraktater, hvor kristen er lyt og modtager ordet. Hvorfor er det vigtigt at invitere til kirke og tale om kirke og tro?

2. Værditale
Kirken har sine værdier, som er vigtige at invitere til kirke og tale om kirke og tro.

3. Fællesskab
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

4. Kirke og kunst
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

5. Kirke og musik
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

6. Kirke og naturen
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

7. Kirke og historie
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

8. Kirke og kultur
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

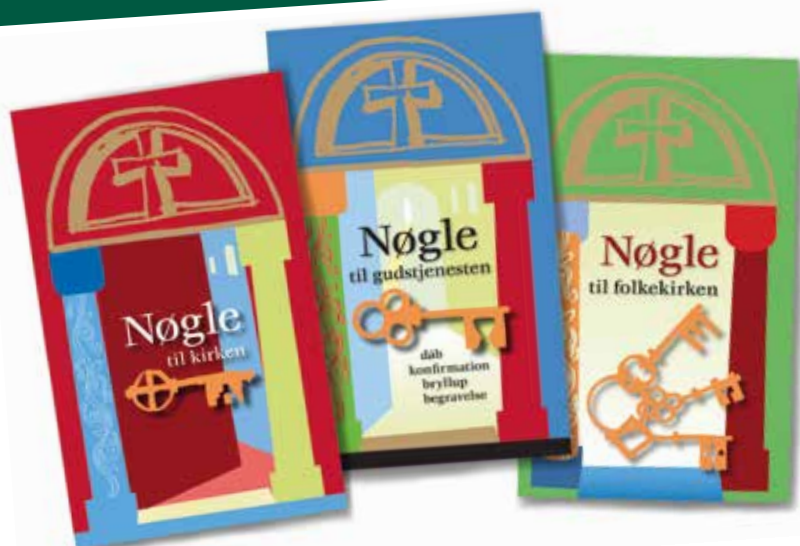
9. Kirke og samfund
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

10. Kirke og fremtiden
Kirken er et sted, hvor mennesker mødes og taler om kirke og tale om kirke og tro.

Kirkefondet
www.kirkefondet.dk

Kirken *i* dag

3 foldere om folkekirken

Kirkefondet har udgivet 3 smukke og informative guider til henholdsvis kirkerummet, gudstjenesten og folkekirkens opbygning. Sognepræst og kunsthistoriker Anne-Mette Gravgaard og sognepræst Knud Munck står bag folderne »Nøgle til kirken« og »Nøgle til gudstjenesten«, mens sognepræst Kaj Bollmann har skrevet teksten til »Nøgle til folkekirken».

Folderne er velegnet til at lægge frem i kirker eller til brug i konfirmationsforberedelsen, i andre undervisningssammenhænge eller til menighedsrådet eller andre, der gerne vil have mere viden om folkekirken.

Tegner og grafiker Kim Broström har stået for illustrationer og design på folderne, der hver er på 16 sider og i farver.

**Pr. stk. kr. 10,-. Alle 3 foldere – kr. 25,-
Pakke m. 25 stk. ens foldere – kr. 175,-**

Læs mere på www.kirkefondet.dk